

KASHMIRI ENGLISH HINDI READER

کشمیری- انگلیش-ہندی ریڈر

SHAFI SHAUQ

{B. Sc.; M.A. Ph.D. (English); Hon. Kashmiri;

Examinations of Rashterbhasha Vardha}

Professor and Head, Department of Kashmiri;

Former Dean, Faculty of Arts, Faculty of Oriental Learning,

University of Kashmiri

PUBLICATIONS
KASHMIR

KASHMIRI ENGLISH-HINDI READER

कश्मीरी—इंग्लिश—हिन्दी रीडर्

SHAFI SHAUQ

{B.Sc.; M.A. Ph.D (English); Hon. Kashmiri;
Examinations of Rashterbhasha Vardha}

Professor and Head, Department of Kashmiri;
Former Dean, Faculty of Arts, & Faculty of Oriental Learning,
University of Kashmiri

N PUBLICATIONS
KASHMIR

Copyright NS Publications, 2019

First Published 2019

Prof. Shafi Shauq

NS Publications

Tsandipoor, Harvan, Srinagar ,(J&K), India

e-mail: shafishauq@gmail.com

Mob. 09797193345

All rights reserved, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted by any means, electronic, mechanical, photocopying or otherwise, without the prior written permission of the author.

Acknowledgements

This book has been published with the financial assistance from the Central Institute of Indian Language, Mysore.

Price: Rs. 120.00

English, Hindi, Kashmiri composing : Author

**Distributor :Umaid Mansoor Wasti, Wan Kitaab Ghar,
Shop No-201902**

CONTENTS

Preface

- 1. Introduction**
 - 1.1 Kashmiri or *keeshur***
 - 1.2. Origin**
 - 1.3. Non-Indo-Aryan Characteristics**
 - 1.3.1 Phonology**
 - 1.3.2. Morphology**
 - 1.3.3. Syntax**
 - 1.4. Classification**
 - 1.5. Literature**
 - 1.6. Script**
 - 1.7. Kashmiri and Education**
- 2. Kashmiri Speech Sounds**
 - 2.1. Vowels**
 - 2.2. Consonants**
 - 2.3. Alphabet**
- 3. Use of Letters**
- 4. Grammar**
 - 4.1. Word Order**
 - 4.2. The Noun**
 - 4.3. Number**
 - 4.4. Pronoun**
 - 4.5. Gender**
 - 4.6. Case**
 - 4.7. Adjectives**
 - 4.8. Adverbs**
 - 4.9. Postpositions**
 - 4.10 Verbs**
- 5. Types of Sentences**
 - 5.1. Simple Sentence**
 - 5.2. Coordination**
 - 5.3. Complementation**
 - 5.4 Relativization**

5.5	Conditional Sentences	89
6.	Glossary	91
6.1.	Human Body	91
6.2.	Relations	93
6.3.	Surroundings	95
6.4.	Birds	96
6.5.	Mammals	98
6.6.	Reptiles	99
6.7.	Amphibians	100
6.8	Fishes	100
6.9.	Insects	100
6.10.	Trees and Plants	101
6.11.	Fruits	102
6.12.	Flowers	103
6.13.	Vegetables	105
6.14.	Spices	106
6.15	Crops	107
6.16.	Food	108
6.17.	Time	108
6.18.	House	109
6.19.	Colours	110
6.20.	Professions	111
6.21	Market	113
6.22.	Counting	114
6.23.	Fractions	116

PREFACE

Every ordinary but literate Kashmiri is bound to have a working knowledge of *at least* five languages: Kashmiri (her/his mother tongue), Urdu (the official language of the State), Arabic (the language of the sacred texts), Hindi (the national language), and English (the language used in official work and getting education).

The Kashmiri language is a special language for many reasons: it is one of the oldest languages of the subcontinent with a thousand year-old tradition of literature, it is surprisingly different from all other languages of the subcontinent in terms of structure, and, now of late, it is the language of lacs of Kashmiris displaced from their mainland for various political and economic reasons. There is, therefore, a day-by-day growing demand for adequate reading material to learn the language.

A *Kashmiri-English-Hindi Reader* is primarily meant for English or Hindi knowing students of Kashmiri at the introductory stage. The Reader is, however, designed as a reference aid for Kashmiri knowing teachers, students, translators and interpreters as well who desire to learn Hindi and English through Kashmiri.

A commendable work has already been done in this direction, both by the European scholars like G. Buhler, T.R. Wade, George Abraham Grierson, Father Hinton Knowles, Walter Lawrence, Peter Edwin Hook, and Kashi Wali, and some local scholars, especially, Braj B. Kachru, Prof. Omkar N. Kaul, and Prof. Roop Krishan Bhat. The present Reader, in spite of being a continuation of the work in this field, is essentially different in nature as it is aimed at facilitating pupils to learn the language at

the spoken as well as written forms through English or Hindi. The basic premise is that a language is fundamentally speech, not its written form, and, as such, can be represented in any orthographic character.

Usage, measured against current practice as reflected in the literature available in the language, has been the guiding principle in designing the contents of the Reader. While avoiding technical disquisition, attempt has been made to acquaint the learners to have a smattering of the unique structure of the Kashmiri through a comparative method. Since Kashmiri happens to be radically different from other languages of the subcontinent, particular emphasis has been laid on the niceties of its phonology, morphology and syntax, without involving the learner in intricate details of case, tense, aspect, and mood of various verbs, concord, emphasis, and sentence generating mechanisms.

I am indebted to my dear brother Naji Munawar, an outstanding author, who instilled in my mind a passion for learning languages and literature when I was in my early teens; he taught me languages and he taught me using languages as a means to have rational as well as affective understanding of the world around; he is till my lode-star.

I also thank my wife, Feroze, the only soul in the world whom I want to impress by my relentless strife for attaining something new in writing — my sole concern. The intention of making her happy has been a driving force for me for the last forty years.

Shafi Shaq
Ferozeabad
Tsandipur, Hanwan, Srinagar.
26 January,

I

INTRODUCTION

KASHMIRI LANGUAGE

KASHMIRI or keeshur

Kashmiri, called *keeshur* by its native speakers, is the language of the Kashmiris living in the main vaitey of Kashmir. (an undulating valley 84 miles long from north-west to south east and 25 miles broad, having an area of 1800-1909 square miles) and in some adjoining valleys to its south, south-east and the north west. The language is spoken by about ten million people living in the state of Jammu and Kashmir and outside the state. However, in 2001-Census Report, the number of Kashmiris living in Kashmir valley was estimated as 53,15,096 out of the total population of 101.44 lacs.

Like any other living language, the language exhibits dialectal variations in various geographical regions of the valley . The major dialects of the language are: *Maraazi* (spoken in the southern part of Kashmir, called Maraaz), *Kamraazi*, spoken in the northern part of the valley, called Kamraaz), Srinagar dialect, *Kishtawari* (spoken in Kishtwar valley), and *Pogli* (spoken in the valley of Pogul Paristan). Kashmiri also exhibits dialectal variety according to the religious and vocational practices. The dialect spoken in Srinagar is recognized as the standard dialect of the language and all written literature occurs in it.

All the dialects are mutually intelligible and speakers easily switch over from one dialect to another. Other ethnic groups of the Valley, like the Sikhs, Gojars and Bakarwals also understand and speak Kashmiri when they converse with Kashmiris.

ORIGIN

The unique phonological and syntactic features of the Kashmiri language suggest that the language existed in the valley of Kashmiri and its adjoining valleys in its south and north-west much before Ashoka's conquest of the region in the third century BC. The language, retaining the matrix of some unknown ancient

Indo-European dialect, took its form as a distinct language when the nomadic tribes from the north-west, referred to as the *Pishachas* in the Sanskritic lore, having allegiance to the scattered Aryan tribes that, perhaps, migrated from the Stepp, (region of Eurasia extending from Ukraine through South East European and Central Asian Russia to the Manchurian plains), settled down in the Valley for its munificence and for its being insulated by mountain ranges, safe from the roaming plunderers and warmongers. The language, essentially spoken by the earliest settled farmers and the roaming herdsmen, continued accepting loan words from all those incomers who came in small numbers and got assimilated into the country.

The language came into contact with Sanskrit in the 7th century when Hinduism replaced Budhism and Brhamins, with a rich culture and literature, became the dominant people, called *Banimaasis* (following the rites and obligations of the solar month) who ruled over the natives called *Malamaasis* (following the rites and obligations of a lunar month). Brahmins from the Indian peninsula came to Kashmir in search of food and protection. In some old Sanskrit texts, there is a much quoted line:

कश्मीरं यस्यामः तलातूदनं बक्षश्यं

Kasmiran yasyaamah talaoodanam bakhshyam

(Tr. Oh could we reach Kashmir were we could find food in plenty.)¹

The lexis of Kashmiri underwent radical transformation as it accepted thousands of words from Sanskrit, of course with modifications according to its original morpho-phonemic character. The overlaying of Sanskrit at the level of lexis was so heavy that the language appeared to be a Prakrit like other Prakrits of the subcontinent. Dr. G. Buhler who, in search of Sanskrit MSS, visited Kashmir in 1875, was one of the first scholars to note the affinity of Kashmiri with other Prakrits. He wrote:

Kashmiri is a Prakrit, one of the languages descended from Sanskrit, or rather from one of the dialects out of which classical Sanskrit was formed.²

He, however, for the first time, remarked on the difference between Kashmiri and other Prakrits. He wrote:

It differs, however, very considerably from all its Indian sister tongues. Nearest to it comes Sindhi, but the differences from Sindhi and Kashmiri are greater than those between Sindhi and Gujarati and Hindi.³

Even after borrowing heavily from Sanskrit, the language retained its primitive morpho-phonemic character and syntactic structure.

NON-INDOARYAN CHARACTERISTICS

Kashmiri the only language of the Indian subcontinent that is essentially non-Indo-Aryan in its phonological, morphological and syntactic structure. Some of its distinctive features are:

A. Phonology

- i. Occurrence of central vowels like : high-central short /i/ in *tsi* (you) , high-central long /ii/ as in *tiir* (cold), mid-central short /e/ as in *tser* (sparrow), mid central long /ee/ as in *tseer* (selection).
- ii. Occurrence of mid-front short vowel /ye/ as in *gyevyi* (she/he will sing);
- iii. Occurrence of mid-back short /o/, as in *hot*(throat);
- iv. Occurrence of the following diphthongs:

1. /yey/ in *tsyear* (delay), *myean* (measure, verb.)
2. /ya/ as in *dyad* (grandmother).
3. /yuu/ as in *nyuul* (blue/ unripe).
4. /yu/ as in *kyul* (nail).
5. /ye/ in *myets* (clay), *gyaD* (a bundle).
6. /yi/ as in *dyil* (heart), *zyiph* (a wink)
- (palatalisation can precede any monophthong).
5. /oa/ as in *isoar* (four), *moaj* (mother).
6. /ua/ as in *duad* (milk), *kual* (stream).
7. /ue/ as in *tsuet* (a bread), *tshoeT* (short, feminine)
8. /ui/ as in *shuir* (a child feminine), *guir* (a mare)

- v. Absence of voiced aspirated stops, i.e., /bh/, /dh/, /Dh/, /jh/, /gh/ .
- vi. Presence of unvoiced dental fricatives , i.e., /ts/ and /tsh/.
- vii. Preponderance of palatalization.

B. Morphology

i. Kashmiri is an inflectional language in which almost every part of speech is inflected for number, gender, case and tense. The inflections make such complex words as do not make easy to identify morphemes with the corresponding morphs. The word *perim* (root *par* = read), for instance, means, " I read." with an intricate combination of the following morphemes

$\{\{NP|fist.p.+sing.+Masc./Fem.+ERG.\}\}+part+past+perf+\{\{NP|fist.p.+sing.+fem+dative\}\}$

This is what happens with every part of speech.

ii. Unlike the Indo-Aryan languages, Kashmiri exhibits a three-way contrast of the demonstrative pronouns : *yi* (this), *hu* (that within sight) and *su/ti* (that invisible). All these forms take inflections for number, gender and case.

iv. Pronouns of all types have different morpho-phonemic forms in different cases; inflections alone do not determine the form. Thus the first person personal pronoun, for example, undergoes changes in the following fashion:

<u>Case</u>	<u>P-I</u>	<u>P-II</u>	<u>P-III</u>
Nominative Sg.	<i>bi</i>	<i>tsi</i>	<i>su/suu</i>
Nominative Pl.	<i>esy</i>	<i>tuhy</i>	<i>tim</i>
Erg. Sg.	<i>mya</i>	<i>tsye</i>	<i>temy / tamyi</i>
Ergative Pl.	<i>asyi</i>	<i>twahyi</i>	<i>timay</i>
Dative Sg.	<i>mya</i>	<i>tsye</i>	<i>temyis</i>
Dative Pl.	<i>asyi</i>	<i>twahyi</i>	<i>tyiman</i>
Genitive Sg.	<i>myoon</i>	<i>chyooni</i>	<i>tasund/ temysund</i>
Genitive Pl.	<i>soon</i>	<i>tuhund</i>	<i>tasund/ temysund</i>
Ablative Sg.	<i>myaanyi</i>	<i>chyaanyi</i>	<i>tasindyi/ temysindyi</i>
Ablative Pl.	<i>saanyi</i>	<i>cyaanyi</i>	<i>tyihandyi</i>

v. Adjectives, too, except a few borrowed from Persian like *khuubsuurath*, *bad*, *nyeakh*, decline with number, gender and case.

vi. The auxiliary verb, different in different tenses. When the case is nominative, it agrees with the subject noun-head immediately preceding it. But when the case is oblique, it agrees with the

noun-head immediately following it.

Examples:

bi ti swa chya keem karaan
I+NOM and she+NOM Aux.+fem work doing
 (I and she are working)

tsya oosuth mazmuun ti chyiThy lyechmits
you+ERG be+past+conc essay and letter
 write+Inf.+gend. No.

(you had written the essay and the letter.)

vii. The intransitive verb in the continuous tense agrees in number and gender of the subject and takes different inflections in different tenses. Examples:

shongus (I fem. slept.) *shonjyis* (I fem. Slept.) *shongukh* (you Masc. Sing. slept) *shongyvi* (You Pl. slept) *shong* (he Masc. Sing. Slept.) *shonj* (she slept.) *shwangi* (I Shall sleep), *shwangav* (We shall sleep.) *shwangakh* (You shall sleep.) *shongyiv* (You Pl shall sleep.) *shwangyi* (He/ she shall sleep.), *shwangan* (They shall sleep.)

viii. The morpho-phonemic changes in the transitive verbs are extremely complex and the morphs are not easy to identify. See the forms of the transitive verb *par* (read).

porum

(*par*{+sub.{P.1+Sg.+ERG}+obj.{Sg.+Fem.+DAT}+tense{ past.}})
perith

(*par*{+sub.{P.2+Sg.+ERG}+obj.{Sg.+Fem.+DAT}+tense{ past.}})
peryiv

(*par*{+sub.{P.2+Pl.+ERG}+obj.{Pl.+DAT}+tense{ past.}})
....&c

ix. All transitive verbs have their second causative forms that undergo several internal transformations and take the inflection ...*naav*, agreeing in number and gender of the personal pronoun functioning as the indirect object and also agrees with the tense.

Examples:

parinoovum = I made him read.

parineevim = I made her read.

parinaviham = You will make me read.

parinaavihan = You will make him read. &c

In certain cases there is the third agent and the inflection is

...*aavinaav* that undergoes changes in agreement with the number and gender of the personal pronoun functioning as the indirect object and also with the tense. Here are a few examples:

vuchinaavinoovnas = He/She made me see by someone.

vuchhnaavinaavinay = They will make you see by someone.

vuchhinaavineevim = I made her see by someone. ...&C

C. SYNTAX

Kashmiri is essentially a V/2 language, that makes it essentially different from all of the Indo-Aryan, the Dardic and the Iranian languages. It was George A Grierson who, for the first time, observed that in Kashmiri the "the verb rarely comes at end of a sentence, but usually occupies the same place as in English."⁴

Colin Masica grouped Kashmiri as a VO language as the verb precedes the object and immediately follows the subject. Peter Edwin Hook studied this characteristic of the Kashmiri language in detail and grouped Kashmiri as a V/2 language⁵. He wrote:

...it is a V/2 language like High German and some modern North European languages, in which the finite verb follows, not the subject, but whatever sentence-level constituent comes first, be this a noun phrase or other.⁶

In a basic sentence, that is a simple, active and declarative sentence, the word-order in Kashmiri is invariable of SVO type, vis-à-vis the SOV type of the Indo-Aryan and Dardic languages.

<i>temy</i>	<i>per</i>	<i>yi</i>	<i>kitaab</i>
he+ERG	read+past+CONC	this	book.
(He read this book.)			
<i>su</i>	<i>chhu</i>	<i>chaay</i>	<i>chyavaan</i>
he	is+CONC	tea	take+cont. aspect
(He is taking tea./ He takes tea.)			
<i>tsya</i>		<i>dyututh</i>	<i>imtyahaan</i>
you+Sg.+ERG		give+past+CONC.	test
(You took the test.)			

However, in normal discourse semantic considerations drastically affect the basic word-order. Since all constituents of sentences are heavily inflected, the word order is quite flexible and permutation of words for the sake of tone and emphasis does not change the function of words. Thus dative ending *-aayi* in

Uzmaayi identifies Uzma as the object of the verb phrase muhabat karaan in

*Uzmaayi chhu Vamiq muhabat karaan
Vamiq chhu Uzmaahi muhabat karaan.
(Vaamiq loves Uzma).*

The finite part of the verb phrase *chhu* takes the second slot in both sentences.

In the following simple sentences also, the verb occurs at the second place, whatever the first constituent is.

<i>yi</i>	<i>kyitaab</i>	<i>per</i>	<i>temy</i>
this	book	read+past+CONC	He+ERG
(He read this book)			
<i>raath</i>	<i>pyov</i>	<i>syathah</i>	<i>rud</i>
yesterday	fallll+past+CONC	much	rain
(It rained a lot yesterday.)			
<i>shaayad</i>	<i>chhu</i>	<i>tamyi</i>	<i>vodmut</i>
perhaps	be+past+CONC	she+ERG	weep+past+CONC
(She has wept, perhaps.)			
<i>hueeर्य</i>	<i>tsol</i>	<i>broor</i>	
that way	run+past+CONC	he-cat	
(A /the cat ran away that way)			
<i>imtyahaan</i>	<i>dyututh</i>	<i>tsya</i>	
test	give+ past+CONC	yoy+ERG	
(You gave the test.)			

In fact the word-order in a sentence in Kashmiri is determined by the sentence that precedes it. But in all the deviant forms, the position of the finite element of the verb phrase, unlike the free word-order languages is fixed, that is at the second slot.

In an embedded /subordinate clause like a relative clause and the if-clause, the position of the finite element is at the end of the clause, all other constituents can change their position.

<i>yus</i>	<i>leDki</i>	<i>kulyis</i>	<i>khot.....</i>
REL+NOM	boy	tree+DAT	climb+CONC
(The boy who climbed up the tree...)			
<i>agar</i>	<i>bi</i>	<i>yuhus</i>	<i>torus.....</i>
if	I+NOM	this year	Delhi +DAT. Cross+CONC
(If I happen to go to Delhi this year.....)			

In the complementation , the subordinate clause retains the word order of a simple sentence.

temy prutshum tsya chhuthaa kormut khaander
 He+ERG ask+past+CONC you+erg do+past+CONC marriage
 (He asked me if I was married.)

In the optative mood, the verb modal *gatsh* (go) declines with the subject and the verb takes the infinitive suffix *-un* and occupies the clause-final position.

dapaan chhus bi gotshus sulyi vaatun
 sya+inf. be+CONC I+NOM go+CONC early reach+INF
 (I wish to reach early.)

Similarly in the sentences for advice and instruction, the modal is *pazyiy* (should) declines with the second person subject and the verb with infinitive ending *-un* takes the clause-final position.

<i>tsya</i>	<i>pazyiy</i>	<i>temyis</i>	<i>samkhun</i>
you+ERG	should+conc	he+DAT	meet+inf.

(You should meet him/her.)

CLASSIFICATION

Keeping in view the unique phonological, morphological and syntactic features of the Kashmiri language, all attempts to group the language with Indo-Aryan language have failed. It was George Abraham Grierson who for the first time noticed the non-Indo-Aryan characteristics of Kashmiri and, in the *Linguistic Survey of India*, he placed the language as a language of the Dardic group, the third branch of the Indic stock of the Indo-European family; the other two being the Indo-Aryan and the Iranian. By the term Dardic he meant all those languages that occur in the sparsely populated mountainous region, called Dardistan, that lies to the North-West of India. The term Dardistan, coined by Leitner in 1866, is ethno-geographic in connotation, rather than linguistic.⁷ George A. Grierson, relied mainly on the information provided to him by Leitner, Drew and Shaw to decide the genealogical classification of the Dardic languages, also called Pishachi languages. He wrote:

... The Pishacha languages, which include the Shina-Khowaar group, occupy a position intermediate between the Sanskritic languages of India proper and

Iranian languages farther to their west. They thus possess many features that are common to them and the Sanskritic languages. But they also possess features peculiar to themselves, and others in which they agree rather with languages of the Iranian family... That language (Kashmiri) possesses nearly all the features that are peculiar to the Pishaca and also those in which Pishaca agrees with Eranian.⁸

Grierson was always conscious of this arbitrary classification that looked quite tidy. He was the first philologist who questioned his own postulate regarding this classification. He wrote:

...the claim locally urged that it (Kashmiri) is essentially a Sanskritic language persists, and in view of the historical fact that the Valley of Kashmir, before its conversion to Islam, was wholly populated by Brahmins with their Sanskritic lore, that claim might merit reconsideration.⁹

He, however, maintained that the Dardic languages are ... neither of Indian nor of Eranian origin, but a third branch of the Aryan stock, which separated from the parent stem after the branching forth of the original of the Indian languages, but before the Eranian languages had developed all their peculiar characteristics.¹⁰

After Grierson's notion of the Dardic, the term gained universal recognition and Kashmiri, without any linguistic justification, remained under the umbrella term.

Morgenstierne who, after extensive research in the so called Dardic languages, concluded that all the languages occurring in the area were a bundle of aberrant Indo-Aryan languages, not as a separate third branch of the Indie stem. He wrote that the languages

...contain absolutely no feature which cannot be derived from old IA. They have simply retained a number of striking archaisms, which have already disappeared in most Prakrit dialects....there is not a single common feature distinguishing Dardic as a whole, from the rest of the IA languages, and the Dardic area itself is intersected by a network of isoglosses, often

of historical interest as indicating ancient lines of communication as well as barears.¹¹

Morgensterne, while rejecting Grierson's tripartite division of the Indic stem, did not take into consideration the non-IA features of the Kashmiri language and tagged the language with the mere geographical group of the IA languages, called Dardic. Fussman, who also used the term, however argued that "... the name Dardic languages ought not to be applied to Kashmiri."¹²

Suniti Kumar Chaterji, Braj B. Kachroo, Ruthe Laila Schimdt, Peter Edwin Hook, Omkar N.Koul , Kashi Wali, R.K.Bhatt and some other linguists continue to fortify the modified view that Dardic languages are essentially IA languages like other Prakrits and Kashmiri, in spite of its unique phonology, morphology and syntax is a Dardic language. Boris Zakharyin (1984), who discussed the distinctive features of the Kashmiri language, like its heavy ergativoidness, eloquently favoured the opinion of classifying Kashmiri as an Indo-Aryan language. He wrote:

...the more we learn about the Dardic languages...the more evident it becomes that G.A.Grierson might have been wrong to separate Kashmiri from the Indo-Aryan language stock, and that perhaps J.Block (1934) was right in stating that Kashmiri only primordially had been Dardic and later underwent a very heavy Indo-Aryanization.¹³

Keeping in view the radical differences between Kashmir and the IA languages, and also the fact that the very concept of the separate group of Dardic languages is baseless, it is safe to conclude that the Kashmiri language is an ancient Aryan language having closer affinity with Balto-Slavic and the Germanic languages rather than with Sanskrit and other IA languages. It has descended from some unknown dialect of the Central Asian Aryans, nicknamed as the Pishachas, who peopled the valley much before the advent of the Hindus. The language has continuously changed its lexis under the influence of the languages of the dominant peoples: Greeks, Budhists, Brahmins, Iranis, Afghans, Chaks, Mughals, Sikhs, Dogras and English, who successively ruled Kashmir. Lexis, being always replaceable, cannot be accepted as the basis of genealogical classification of the

language; phonology, morphology and syntax of the language intimate primitive ethnic identity of the people and existence of a proto-Kashmiri that borrowed from the languages of all those peoples that came into immediate cultural contact with the people of the Valley.¹⁴

LITERATURE

There is a seven-hundred year old respectable history of the recorded literature in the Kashmiri language, but the richness, erudition and profundity of the earliest known literature, that is the verses of the great woman mystic poet Lal Dyad suggest that there might have been a very long tradition of oral literature in the language the culmination of which is the literature of the fourteenth century. The verses of another legendary poet of the 14th-15th century Sheikh Noor-ud Din, also called Nund Ryosh, could not be the beginning of a literature but a highly developed form of a long tradition. It was again in the same period that a masterpiece narrative *bana sur vadakataha* could be composed by Avatar Bhat in the language.

The literature in the language underwent a far-reaching transformation when the non-Brahmanic Hindus *en masse* got converted to Islam in the 14th century. Though the Shavite literature continued to be written by the Kashmiri Brahmins, the Muslim poets were deeply inspired by the mystic poetry and romances obtaining in Persian. They not only imbibed the themes and forms from Persian, but also the idiom, metaphor and imagery. New forms like the *ghazal*, *mathnavi*, *n'at*, and *manqabat* along with their themes were adopted from Persian, but the indigenous forms like the *vaakh* and *vatsun* did not lose their popularity. There are several masterpieces like Prakaash Ram's *krishnavatara chritra* (or *keeshur raamaayana*) and Lakhimanjoo Bulbul's *saamnaama* that are written in Persianized idiom in the *mathnavai* form and there are several *vatsans* composed by Muslim poets on the themes of Kashmiri shaivism. Almost all the classics of Persian poetry in the genre of *Mathnavi* on variegated themes, both romantic and epic nature, have been translated into Kashmiri and form the main bulk of Kashmiri literature up to the end of the 19th century. Poetry in the lyrical mode, called *vatsan*,

composed during the last seven hundred years is essentially of eroto-mystic nature and is still the most popular form of poetry in the language. Hundreds of poets, Hindu as well as Muslim, contributed to this form in every age and, in spite of the recurring themes, the flexibility in its melody is simply amazing. Haba Khatoon, Mehmoond Gami, Rasool Mir, Maqbool Shah, Parmanand, Krishan joo Razdaan, Swachhi Kraal, N'ama Sahib, Waza Mehmoond, Ahmad Batwari, Wahab Khar, Shamas Faqir, Rahman Dar, and Ahad Zargar are the most popular poets in this style.

The literature in the language received a new impetus in the early decades of the 20th century when the language came into contact with Urdu and English. Since then, new genres like short poem, short story, novel and realistic drama are quite popular with the writers. Besides, many world-class masterpieces of other languages have already been successfully rendered into the language.

SCRIPT

Old manuscripts in Kashmiri extant are found in the Sharda or Sidham (a form of the Brahmi script), Devnagri and Nast'aliq. However, after 1947 the Persio-Arabic script of the *Nast'aliq* form, with the addition of certain diacritical marks for unique Kashmiri vowels, was declared as the official script for writing in Kashmiri. The words borrowed from Arabic and Persian are written in their original orthographic form. The Devnagri is also quite popular among the writers of Kashmiri of the Hindu community. Of late, attempts are being made to popularize the Roman script for e-mails and website literature in Kashmiri.

KASHMIRI AND EDUCATION

Soon after 1947, Kashmiri was introduced as a compulsory subject in all the schools of the Kashmiri speaking areas. But with the cataclysmic political episode of 1953 in the political history of modern Kashmir, the language was deleted from the educational system of the State. In 1977, a fresh attempt was made to reintroduce Kashmiri in the curriculum and eventually the postgraduate Department of Kashmiri, initially a research cell

founded in 1972, was established in The University of Kashmir so that it could produce qualified human resource for undertaking the job of teaching the language at the school and college levels. The Department now runs one-year postgraduate Diploma, two-year M.A. programme, M.Phil and Ph.D programmes. The language is taught as an elective subject in ten degree colleges and over twenty higher secondary schools. In 2002, the government again decided to introduce Kashmiri as a compulsory subject in all the schools of the Kashmiri speaking areas.

Notes and References

1. Pandit Anand Koul Bamzai, (1932), *Kashmiri Hindu*. Srinagar.
2. G. Buhler, (1875), *Detailed Report of a Tour in Search of Sanskrit Manuscripts*, London. p. 79.
3. Ibid. p.79.
4. G.A. Grierson, (1911), *Standard Manual of the Kashmiri Language*, vol.1. p.65.
5. Perlmutter also used the term "Type A" Languages for The term V/2 Languages. See David Perlmutter (1971), *Deep and Surface Structure Constituents in Syntax*. New York
6. Peter Edwin Hook, (1976), "Is Kashmiri a SVO Language?" in *Indian Linguistics*, 37 , p. 140.
7. Richard Leitner. (1893), *Dardistan in 1866, 1886 & 1893*. London,1889.
8. G.A Grierson, (1919), *Linguistic Survey of India*, vol. VIII. Part 2. p. 2.
9. Ibid. p.345.
10. Ibid. p. 416.
11. George Morgenstierne, "Dardic and Kafir Languages," in *The Encyclopaedia of Islam*, new. Ed. Vol.2. Facs.25. Leidon 1961.p.138.
12. Gerard Fussman, (1972), *Atlas Linguistique des parlers Dardes et Kafirs(Linguistic Atalas of the Dardic and Kafir Speeches)*, vol.1. p.11.
13. Boris A Zakharyin, (1984), "Kashmiri and the Typology of South Asian Languages" in *Aspects of Kashmiri Linguistics*, ed. Kaul Omkar N. and Peter E.Hook. Delhi : 1984. p. 43.
14. Shafi Shauq, *A Semantico-Syntactic study of Syntactic Patterns of English and Kashmiiri*, Ph.D. Dissertation. Department of English, University of Kashmir, Srinagar, 1985. p. 245.

II

KASHMIRI SPEECH SOUNDS

A. VOWELS

Kashmiri	IPA	Roman	Hindi	Description	Resembling
-	i	-yi	इ ई	high , front, short	' i' in English 'chip',
ឬ / ិ	i:	yie	ई ី	high , front, long	' ee' in Eng. ' keep'
-	+	i	-	high, central, short	/ / in ' bottle'
ឬ	ɨ:	ɨɨ	ឥ	high, central, long	'u' in Buhler
ុ	u	u	ऊ	high, back, short	'u' in ' put'
ុ	u :	uu	ូ	high, back, long	'oo' in 'loot'
ឬ / ឲ	e	ye	ើ	mid, front, short	/e/ in ' pet'
ឬ / ឲ /	e :	yea	យោ	mid, front, long	/ ai/ in ' maid'
ុ	ə	e	៥	mid, central, short	as / a / in ' about'
ឫ	ə:	ee	៥៥	mid, central, long	/ ir/ in ' girl' or 'bird'
ុ	o	o	អោ	mid, back, short rounded	short rounded form of / o/ in 'of'
,	o :	oo	អោ៥	mid, back, long	as ' oa' in 'soar'
,		ua	៥៥៥	low, back, short	short form of 'o' in 'God'
ុ	a	a	អ	low, central, short	' ុ' in ' cut'
ឫ	a :	aa	អ៥	low, central. long	' ុ' in ' bark', ' arm'

Notes :

- 1.** In addition to the above vowel sounds , there is word-medial and final palatalization in Kashmiri.
 - a.** Word-Medial palatalization : ՚ / - ՚ followed by any of the above vowels. e.g., *gyal*, *nyuul* ग्यल न्यूल
 - b.** Word-final palatalization : ՚ y ՚ , e.g., *kuly* , *shury* कुल्य शुर्य
- 2.** The central high vowels, i.e., / ՚ / / ՚ : / and are not found in Indo-Aryan languages,
- 3.** The back-mid short vowel / ՚ / is not found in Indo-Aryan languages.
- 4.** The back-mid long vowel / ՚:/ is not the same as it is in the Indo-Aryan languages; it is a diphthong rather than a vowel /oa/.
- 5.** The back-low vowel / ՚ / is like ' o' 'thought' in English , but short. It can better be recognized a diphthong / ua/ .

Kashmiri Vowels**Tongue Height and Tongue Advancement**

	front	central	back
High Short	I (yi) इ ՚	՚	u उ
High long	i: (yie) ई ՚:	՚: ՚ i उँ ՚	u: उँ
Mid short	e (ye) ए ՚	ঁ ՚	o (o) ओ ՚
Mid long	e: (yea) ई ՚:	ঁ ՚: (ee) উঁ ՚:	o: (oa) ওঁ ՚
low short		ା (a) ଆ	(ua) ওା
low long		a: (aa) আ	

B. CONSONANTS

There are twenty-seven consonants in Kashmiri that are classified as under:

I. STOPS

1. Bilabial Stops

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated	प	p	/ p /	پ
unvoiced, aspirated	फ	ph	/ ph /	پھ
voiced, unaspirated	ब	b	/ b /	ب

2. Apico-dental

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated	त	t	/ t /	ت
unvoiced, aspirated	थ	th	/...../	ٿ
voiced, unaspirated	দ	d	/ d /	ڏ

3. Apico-alveolar

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated	ट	T	/ t /	ٹ
unvoiced, aspirated	ٺ	Th	/ th /	ٺ
voiced, unaspirated	ڏ	b	/ b /	ڏ

4. Dorso-Velar

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated	ک	k	/ k /	ڪ
unvoiced, aspirated	خ	kh	/ kh /	ڦ
voiced, unaspirated	گ	g	/ g /	ڱ

II. AFFRICATES

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated, apico-alveolar	ڱ	ts	/ ts /	ڻ
unvoiced, aspirated, apico-alveolar	ڴ	tsh	/ tsh /	ڻڻ

unvoiced, unaspirated, lamino palatal	च	ch	/...../	ؚ
--	---	----	---------	---

unvoiced, aspirated, lamino palatal	छ	chhh	ؔ
--	---	-----	--------	---

voiced, unaspirated, palatal	ज	j	/j/	ج
---	---	---	-----	---

III. FRICATIVES

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
unvoiced, unaspirated, apico-deantal	स	s	/s/	س
unvoiced, unaspirated, apico-domal	श	sh	/...../	ش
voiced, unaspirated, lamino-alveolar	ज़	z	/ z/	ڙ
unvoiced, glottal	ह	h	/h/	ه / ھ / ہ

IV. NASALS

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
voiced, unaspirated, bilabial	म	m	/m/	م
voiced, unaspirated, alveolar	न	n	/ n/	ن
voiced, unaspirated, lamino-alveolar,	ନ୍ୟ	ny	/ ny/	ڻ

V. LATERALS

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
voiced, unaspirated, alveolar	ଲ	l	/l/	ل

VI. TRILL

<u>Description</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonant</u>
voiced, unaspirated, alveolar	ର	r	/ r/	ر

VII. GLIDES

<u>Description</u>	देवनागरी	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonat</u>
voiced, unaspirated, labio-dental	व	v	/v/	,
voiced, unaspirated, lamino-dental	य	y	/y/	ے/ی

Notes

1. Kashmiri script in the *nast'aliq* style includes some such letters (used in words borrowed from Persian and Arabic) as have no corresponding phonemes in Kashmiri. However, in writing the letters are retained.

<u>Description</u>	देवनागरी	<u>Roman</u>	<u>IPA</u>	<u>consonat</u>
voiced, unaspirated, lamino-dental	सः	v	/s/	ش
voiced, unaspirated, lamino-dental	سः	y	/s/	ص
voiced, unaspirated, lamino-alveolar, fricative	जः	z	/z/	ض
unvoiced, unaspirated, apico-dental stop	त	t	/t/	ط
voiced, unaspirated, lamino-alveolar, fricative	ڙ	z	/z/	ڙ
low, central, short/long vowel	اُ	■	/a/	ع
voiced, unaspirated, dorso-velar, stop	گ	g	/g/	غ
unvoiced, aspirated, labio-dental stop	ف	f	/f/	ف
unvoiced, unaspirated. dorso-velar stop	ک	k	/q/	ق
unvoiced, glottal fricative	ھ	h	/h/	ح
unvoiced, aspirated dorso-velar stop	خ	kh	/kh/	خ
voiced, unaspirated, lamino-alveolar, fricative	ڙ	z	/z/	ڙ

II

LETTERS اک्षर / حروف

The traditional arrangement of the Kashmiri alphabet is the same as in Persian, Arabic and Urdu. The alphabet is given below.

کشمنی ایکھر کے وہی نام ہیں جو انکے فارسی اور بھارتی میں ہیں । ان کو نیچے دیے گئے ایکھر میں رکھا گیا ہے :

نام	Name	حروف
الیف	alif	ا
بے	be	ب
پے	pe	پ
فے	phe	ف
تے	te	ت
थے	the	ٿ
ٹے	Te	ڻ
ڌے	The	ڦ
سے	se	ٺ
جیم	jeem	ح
چیم	cheem	ځ
چے	chhe	ڇ
ھے	hai	ڦ
خی	khai	خ
داں	daal	,
ڈاں	Daal	ڏ
ڙاں	Zaal	ڙ
رے	re	ر
ڄے	ze	ڄ

चे	<i>tse</i>	ٿ
छे	<i>tshe</i>	ڻ
सीन	<i>seen</i>	س
शीन	<i>sheen</i>	ش
स्वाद	<i>swad</i>	ص
ज़्वाद	<i>dwaad</i>	ض
तोय	<i>toy</i>	ط
ज़ोय	<i>zoy</i>	ظ
ऐन	<i>ain</i>	ع
गेन	<i>gain</i>	غ
फे	<i>fey</i>	ف
क़ाफ	<i>qaaf</i>	ق
کीफ	<i>keef</i>	ڪ
गाफ	<i>gaaf</i>	گ
लाम	<i>laam</i>	ل
मीम	<i>meem</i>	م
नून	<i>nun</i>	ن
वाव	<i>vaav</i>	,
हे	<i>he</i>	,
हमज़	<i>hamza</i>	.
ये	<i>ye</i>	ي
ये	<i>ye</i>	ے

III USE OF LETTERS

अक्षरों का उपयोग

अ

।

ا

اس = س + ا + ے + ا
دوا = د + و + ا + و ،

اوش = ش + و + ا + ا
پھٹ = پھ + ت + ا + ت

آب = ب + ا + آ
گاش = ش + ا + گ + ا

Eng. Equi.

हिन्दी

देवनागरी

Roman

کاشمیری

water

पानी

आब

aab

آب

hope

आशा

आش

aash

آش

a lie

झूट

अपुज़

apuz

لُجہ

laugh/ smile

हँस

अस

.as

آس

tears

ऑसू

ओश

osh

اُوش

clouds

बादल

ओبر

obur

اُور

question

प्रश्न

سوال

savaal

سوال

punishment

سज़ा

سزا

sazaa

سزا

medicine

دवा

دવا

davaa

دواء

night

رَات

راث

raath

راتھ

world

سُنْسَار

آلماں

aalam

عالم

habit

आदत

آدث

aadath

عادتھ

one

एک

اک

akh

اک

ب

ب

b

ب + آ + غ = باغ ب + و + ل = بوئے
 ب + يَ + ن + ك + ن + ر = بینہ ب + و + تھ = بوٹھ
 ب + اُ + ر + ش = بارش ب + و + ن + ك = بوڑ

<u>English</u>	<u>हिन्दी</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>کاشمیری</u>
garden	बाग	बाग	baag	باغ
vessels	बरतन	बान	baani	بانہ
plane (tree)	चिनार	बोन्य	boony	بونی
basil	तुलसी	बबर	babir	پر
face	चहरا	بُوٹھ	buth	بُوٹھ
speech	बोल	بُول	bool	بول
brother	भाई	بُوی	booy	بوے
brothers	भाई	بُوی	beey	ہے
sister	बहन	بِنِی	benyi	بنی
market	बाज़ार	بَاذَار	baazaar	بازار
bus	बस	بَس	bas	بس
rain	बारिश	بَارِیش	beeryish	بارش
basil	तुलसी	بَبَر	babir	پر

پ**ٻ****p**

پ + و + ش = پوشش پ + و + ل + آ + ل = پولاو

پ + و + پ = پوچھ پ + و + پ = پور ر = پر

گ + آ + پ = پاگل ڻ + و + ڦ = ڦڙ

Englishहिन्दीदेवनागरीRomanڪاشمیری

flower

फूल

پوش

poosh

پوش

kite

पतंग

पतंग

patang

پتنگ

power

पावर

पावर

paavar

پاور

ripe

पोप

پوپ

pop

پوپ

pulaav

पुलाव

پولाव

pwaalaav

پولاو

silence

मौन

छोंप

tshwapi

ٿھوپ

to shine

चमकना

نپुन

napun

شين

own

अपना

پنون

panun

بن

cap

टोपी

ٹوپي

tuupy

پوچھ

shine

चमक

نپ نپ

napi napi

نہ نہ

to read

पढ

پڑون

parun

پڙون

butterfly

तितली

پوپور

poonpur

پوپور

mad

पागल

پاگل

paagal

پاگل

फ

پ

f

کھوڑک = کھ + و + کھ ش = ش + ا + کھ
 کھوڑک = ر + و + ل + کھ ت = کھ + آ + ت ت = ج + ت + ی + کھ
 ر = ر + و + کھ

<u>English</u>	<u>हिन्दी</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>کشہر</u>
bloom (imp.)	फूल जा	फॉल	phwal	پھول
pronunciation	उच्चारण	फोर	phoor	پھور
cotton	कपास	फम्ब	phamb	پھمب
a basket	टोकरी	फोत	phot	پھوت
hone	सान	फश	phash	پھش
hanging	फांसी	फॉसय	pheesy	پھاے
name of a month	फागुन	फागुन	phaagun	پھاگون
fever	बुखार	तफ	taph	ٹھ
poplar	सफेदा	फस	phras	پھرس
a bead; a grain	एक दाना / मनका	फोल	phol	پھول
■ boil/ carbuncle	फोड़ा	फेफुर	phyaphur	پھفر

ت	ت	ت	t	
ت + و + ت = توت	ت + پ = پت	ت + آ + ر = رات	ت	
ت + م = مر	ت + ت = توت	ت + ر = تر	ت	
<u>English</u>	<u>ہندی</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	
fresh	تازہ	ताज़ू	taazi	تاز
hot	گرم	तोत	tot	توت
pain	پیڑا	ततुर	tatur	تھر
lift/ mulberry	उठا / شاہتूت	तुل	tul	ٹل
latch	سی�کینی	तोर	toor	تور
haf-adz	بडی کی کولہاڈی	تُور	tuur	تور
cold	ٹانڈ	تَار	tiir	ت
go across	پار کر	tar	tar	ت
an arrow	تیار	تَيَار	tyir	تھر
how many	کیتنے	کَتْي	kiity	کتی
so many	बहुत سارے	تَيَاتِيَّ	tyity	تھر
tree	تین	تَرِے	trya	ترے

थ

ٿ

th

ٿڻپ = پ + م + ل + ٿ
ٿاڻ = ل + آ + ٿ
ٿوڻ = ٿ + و + ٿ
ٿڻم = ٿ + م + م
ٿڳ = ٿ + ل + ک

<u>English</u>	<u>हिन्दी</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>کاشمیری</u>
rest/ pause	विश्राम	थख	thakh	ٿڪ
platter	थाल	थॉलय	theely	ٿھاڻ
tale/ speech	कथा / बात	कथ	kath	ٿ
hindrance	अड़चन	થ્વથ	thwath	ٿوڻ
pot-herb(mithi)	मीखी	મીથ	myieth	مٿيڻ
massage	मालिश करना	મથુન	mathun	مٿڻ
way/path	रासता	વથ	vath	و ٿ
tall	लम्बा	थ્રોદ	thod	ٿوڙو
boast	ડींग /आत्म પ्रशसा	થ્કુન	thyakun	ٿھنکن
to rub	मलना / मालिश	મથુન	mathun	مٿڻ
shiver	ठिठुरना/कांपना	થર	thari	ٿھر
shivering	कपकपी	થથ્રાય	thathiraay	ٿھજراے
a plate	खाली	थॉलय	theely	ٿھاڻ

ট

ٿ

T

ٹماڑ = ر + ے + ٹ + آ + م + ے + ٹ ٹوک = ٹ + و + ٹ
 ٹاس = س + آ + ٹ گ = گ + ن + ے + ٹ
 ٹونگر = ر + ے + گ + ن + ٹ ٹوب = ٹ + و + ے + ب

<u>English</u>	<u>हिन्दी</u>	<u>देवनागरी</u>	<u>Roman</u>	<u>ڪٲشِر</u>
stitch	टांका	टेब	tyeb	ٹیب
Tomatoes	टमाटर	टमाटर	TamaTar	ٹماڑ
bite, sting	डंक	टोफ	Twaph	ٹوپ
bitter	कड़वा	टयोُٹ	TyoTh	ٹیوٹ
■ hoe	कुदाली	टोنگुर	Twangur	ٹونگر
a cap	टोपी	टूप्य	Tuupy	ٹوپی
a bowl	कटोरा	टूर	Tuur	ٹور
a dot, ■ mark	बिन्दी	टयोُक	Tyok	ٹینک
nipple, ■ finger	स्तन का अग्रभग	टयोُङ	TyonD	ٹونڈ
tip				
embroidery	कशीदाकारी	टोپ	Twpi	ٹوپ کام
dear	प्यारा, प्रिय	टोठ	TooTh	ٹوٹھ
a pear	नाशपाती	टंग	Tang	ٹنگ

ठ

ٿ

Th

س=س+ه+ل=ھول ہ+ل+س=ھس

ک=ک+ه+ل=کھل ہ+ل+ک=کھل

ان=ا+ن+ھ=ھان ھ+ا+ر=رھان

ل=ل+ھ+ھ=ھل ھ+ھ+ل=ھل

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
Kick	ठोकर / लात	ठिल	Thil	بھل
lid	ढवकन	ठान	Thaan	ٹھان
head-Iduk	सर से ठूंक	ठव्ल	Thwal	ٹھول
a jest/joke	परिहास	ठढ़	ThaThi	ٹھېج
a copperman	तांबे के बरतन बनाने वाला	ठांकुर	ThannThur	ٹھانٹھ
■ kind of vetch	एक दाल	मुठ	muTh	مُٹھ
a ram	भेड़	कठ	KaTh	گٹھ
a dent	पिचकना	बढ़	BaThi	پچھ
knee	घुटना	कोठ	Koth	کوٹھ
jet	धार	ठींच	Thyiench	چنج
block/hinderance	रुकावट	ठोर	Thor	ٹھور
kick	ठूंक	ठूंक	Thuunk	ٹھونک
stop	ठहर	ठहर	Thahar	ٹھہر

س

ش

S

Note : The letter occurs in words borrowed from Persian and Arabic.
In Kashmiri it is pronounced as /s/.

ث + ب + و + ت = ثبوت
ث + ل + و + آ + ب - ثواب - ثواب
ث + ق + آ + ف + ت = ثقافت

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
proved	साबित	साबित	saabyit	ثابت
evidence	सबूत	सबूत	sabuut	ثبوت
heritage	वरासत	वरासत	varaasat	وراثت
inheritor	वारिस	वारिस	vaaryis	دائرث
permanency	सबात	सबात	sabaat	ثبات
praise/thanks	گुणगाना	سنا	sanaa	ثنا
affluence	धनवान	سরخات	sarvat	ثرقت
culture	संस्कृति	سکافت	sakaafat	ثقافت
fruit	फल	سامر	samar	ثمر
meed/ virtuous action	پੁਣ्य	سવاب	savaab	ثواب
heavy	भारी	سکیل	saqyiel	ثقل
equal/peer	बराबर वाला	سانی	saanyie	ثانی

ج

ج

j

ج + ب = جب = جواب

م + ج = موج = مجلس

ج + ج = جھجھ = جلسم = جلسہ

English	Hindi	Devanagari	Roman	Kashmiri
answer	उत्तर	जवाब	javaab	جواب
congress	जलसा	जलस्	jalsi	جلسہ
joke	परिहास	जट्	jaTi	جٹ
festivity	आनन्दोत्सव	जशन्	jashni	جنہن
majic	जादू	जोद	jood	جود
radish	मूली	मुज	muj	مج
meeting	مجالیس / سभا	مجالیس	majlyis	مجالس
a hubble bubble	ہوکا	جے جی ر	jejyier	چپچیر
breakfast	پ्रاتः का भोजन	कोज	kooj	کوچ
judge	जज	जज	jaj	جج
curved(f)	टीढی	ہنج	hej	جے کے
■ peg	خُونٹی	کیج	kyij	جے
place/space	जगह	جاي	jay	جائے

چ

ج

ch

چ = چ + ر + ن + ل + ج = ج = چ + ر + م + ل + ج
 چ = ج + ر + د = چاردوے = ل + و + ر + ا + ج
 ک + و + ج = کوچ
 ک = ج + ل + ک = ک

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	Kashmiri
spoon	चमचा	चमच्चि	chamchyi	چ
tea	चाय	चाय	chaay	چاے
a thing	चीज़	चीज़	chyiz	چیز
a big spoon	बड़ा चमचा	चोंचि	choonchyi	کوچ
silver	चांदी	चाँन्दय	cheendy	چاندی
unripe (m)	कच्चा	कोच	koch	کوچ
father's brother	चाचा	चेचि	chyechyi	چیچ
father's sister	चाची	चयेचन्य	pyecheny	چینچ
clever	चालाक	चालाक	chaalaak	چالاک
cattle	मवेशी	चारवोय	chaarvooy	چاردوے
pocket	जेब	चंद	chandi	چند
mouth	मुँह	चोंठ	choonTh	ٹوٹھ

چ

ڇ

chh

چھاں = ڇ + ن + ا + ڇ
کھکھ = ڇ + ڻ + ک
کھڑک = ر + ڻ + ڇ
چھوٹ = ڇ + ن + و + ڻ
چھن = ن + ڻ + ڻ + ڻ + ڻ
چھل = ل + ڻ + ڇ

English

wash

umbrella

weeds

right side

fortnight

flies

watch

the eye/ eyes

print

scatter

carpenter

holiday

ہندی

ধো
লো

ছাতা

ধাস
ফুস

দাহিনা

পর্বতাঙ্গ

মকিরব্যাং

রখবালী

নেত্র / আঁখ

ছাপ

বিকের

बढ़ई

छुट्टी

देवनागरी

ছল

ছাত্

কছ

ঁচ্ছুন

পছ

মছি

ৱঁছ

অঁছ

ছাপ

ছব

ছান

ছুটী

Roman

chhal

chhaati

kachh

dechhun

pachh

machhyi

reechh

echh

chhaap

chhakh

chhaan

chhuTyie

کاٹر

چھل

چھاتہ

کچھ

ڈھن

کچھ

کچھ

راؤچھ

أُچھ

چھاپ

چھکھ

چھان

چھٹی

ہ

ح

h

ح=ه+ل+ح ح=ر+ك+ت ح=ر+ل+ح

حکومت=ك+م+و، حضور=ب+ح+ص

English

limit

jealousy

movement

result

morning

love

government

accident

pilgrimage

firm

heat

advice

association

ہندی

سیما

ساترک / ایسا

گतی�یڈی

پریणام / ہاسیل

پ्रاٹ: کال

پرم

سرکار/ شاہزاد

ڈیغٹنہا

ہج

دھڑ

گرمی/ ہرارت

پرامار्श

سंگت

देवनागरी

ہد

ہسد

ہرکات

ہنسیل

سुبہ

مُھبَّت

ہکومت

ہندیس

ہج

مہکم

ہرارت

نہیہت

سُہبَّت

Roman

*had**hasad**harkat**heesyl**subh**muhabat**hkumat**heedyisi**haj**mahkam**haraarat**nasyiehat**suhbat*

کاشمیر

حد

حسد

حرکت

حاصل

صح

محبت

حکومت

جادو

ج

حکم

حارت

فیحہت

حجبت

خ

خ

kh

خ+و+ش=خوش خ+و+ن=خون

خ+و+ب+ص+و+ر+ت=خوبصورت ش+ا+خ=شاخ

خ+م+خ+م+ل=خمل ك=شك

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیر
happy	प्रसन्न	ख्वश	<i>khwash</i>	خوش
silent	चुप	खामोश	<i>khaamoosh</i>	خاموش
beautiful	सुन्दर	खूबसूरत	<i>khuubsiurat</i>	خوبصورت
rabbit	खरगोश	ख़रगोش	<i>khargoosh</i>	خرگوش
blood	खून/ रक्त	खून	<i>khuun</i>	خون
branch	डाली	शाख़	<i>shaakh</i>	شاخ
anger	क्रोध	ख़श्म	<i>khashm</i>	خشم
distorted	विकृत करना	मसख	<i>masakh</i>	مسخ
velvet	मख़मल	उख़मल	<i>makhmal</i>	مل
pride	अभिमान	فख़ر	<i>fakhir</i>	فخر
fear	भय	خُوف	<i>khoof</i>	خوف
sleeping	सोया हुआ	ख्वफत्	<i>khwafti</i>	خفتہ

د

،

d

د+و+د=دوو د+و+ن+د=دن د+و+ن+د=روود
م+د+د=دد د+د+ن+د=دنر د+ن+ن+د=دنر د+ن+ن+د=دنر
ق+د+د=قدم د+د+ل= DAL د+د+د=دوو

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
tooth/ teeth	सहायता	दन्द	<i>dand</i>	ڈند
milk	दूध	दोंद	<i>dwad</i>	دوو
burnt	जल गया	दोद	<i>dod</i>	دُوو
pain	दर्द	दोद	<i>dood</i>	دوو
rain	बारिश /वर्षा	رूद	<i>ruud</i>	روو
grandmother	दादी	दयद	<i>dyad</i>	دید
pomegranate	अनार	दॉद	<i>deen</i>	داؤن
crescent	नया चांद	च़न्द्र	<i>tsendir</i>	ٹوندر
step	क़दम	کदم	<i>qadam</i>	قدم
pulses	दाल	دال	<i>daal</i>	DAL
decay	سड़نا	دવدُون	<i>dwadurun</i>	دووڑن
God	ईश्वर	خُدا	<i>khuda</i>	خُدا

ڈ

ڈ

D

ڈوں = ڈول = ڈوں + ڈوں + ڈوں = اڈوں
 ڈاے = ڈاے + ڈاے + ڈاے = ڈوڈ = گوڈ = گوڈ + ڈوڈ
 بڈی = بڈی + بڈی + بڈی = بڈوڈ

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کشمیری
walnut	अखरोट	डून	Duun	ڈوں
one and a half	डेढ	डॉड	DwaD	ڈوڈ
two and a half	ढाई	डाय	Daay	ڈاے
firstly	पहले	गोड़	gwaDi	گوڈ
big (sg.)	बड़ा	बोड़	boD	ڈوڈ
big (pl.)	बड़े	बड़य	beDy	بڈی
a stick	डंडा	डंडू	DanDi	ڈنڈہ
a drum	ढोल	डोल	Dool	ڈول
a gift	उपहार	डॉलय	Deely	ڈائی
half-bloomed	अधिखिला	अड़फुल	aDiphol	اڑپھول
illiterate	अशिक्षित	मुड़	muDi	مٹھ
to sweep	झाड़ देना	डुवون	Duvun	ڈون
Dal (lake)	इल झील	इل	Dal	ڈل

Z

ڙ

ڄ

ڙ+ا+ت=ڙات ڙ+ر+ڙ=ڙکر ڙ+ا+ي+ن=ڙين ڙ+خ+ي+ر+ڙ=ڙخير

English	ہندی	ਫੇਵਨਾਗਰੀ	Roman	پشتر
self	ਆਤਮਾ / ਵਿਕਿਤਲਵ	ਜਾਤ	zaat	ڙات
store	ਭੰਡਾਰ	ਜ਼ਖੀਰ	zekhyieri	ڙخیر
mind	ਸੂਚਿ	ਜ਼ਹਨ	zyihan	ڙہن
intelligent	ਬੁਦ਼ਿਮਾਨ	ਜ਼ਹੀਨ	zahyien	ڙہین
religion	ਧਰਮ	ਮਜ਼ਹਬ	mazhab	ڙہب
mention	ਉਲਲੇਖ ; ਨਾਮ	ਜ਼ਿਕਿਰ	zykyir	ڙ کر
taste	ਲੇਨਾ	ਜਾਂਧਕ	zeeyki	ڙأيچه
mentioned	ਸ਼ਵਾਦ	ਉੱਜ਼ਕੂਰ	mazkuur	ڙ کور
pleasing	ਉਲਲੇਖਿਤ	ਲਜ਼ਤ	lazzat	لذت
taste	ਸ਼ਵਾਦ	ਲਜ਼ੀਜ਼	lazyiez	لذیز
delicious	ਸ਼ਵਾਦਿ਷ਟ	ਜਜ਼ਬ	jazb	جذب
absorb	ਚੂਸ ਲੇਨਾ	ਜ਼ਲਾਲਤ	zalaalat	ڙلالت
wickedness.	ਦੁ਷ਟਿਤਾ; ਦੁਰਾਚਾਰ	ਜ਼ਲੀਲ	zalyiel	ڙلیل
wicked	دੁ਷ਟ			

२

1

1

ر+و+د=روز ر+ج=رج ر+س=رس
ق+ر+ض=قرض گ=رگ

English	نُدوٰ	देवनागरी	Roman	کاٹھر
rain	بَارِشٌ ; وَرْسَا	رُد	<i>ruud</i>	رُو، ر
night	رَاتٍ	رَاث	<i>raath</i>	راتھ
autumn	شَرَقٌ ، کَرْتُون	ہُرود	<i>harud</i>	، کر
debt	کَرْڈٌ ; کَرْڈِن	کَرْڈ	<i>kariz</i>	قرض
colour	رَنْگ	رَنْگ	<i>rang</i>	رگ
last year	پیشے سال	پُرُس	<i>parus</i>	پُرس
arm	بَاجُو	نَر	<i>ner</i>	ز
clove	لَوْنَگ	رَونَگ	<i>rwang</i>	رونگ
rope	رَسْسِي	رَجْ	<i>raz</i>	رز
house	مَكَان	لَر	<i>ler</i>	ر
guard	رَخْبَانِي	رَأْقَل	<i>reechh</i>	رأقہ
treasure	رَكْسَا	رَاش	<i>raash</i>	راش
to sulk	رَجْنَانَا	رَوْشُون	<i>rooshun</i>	روشن

جُ

ز

ڙ

ز+ب+ا+ن=زبان ز+ا+ن=زان ز+ر+پ=پر
 ز+ا+ل=زال ز+و+ي=وي ز+ا+س=اس ز+ر+پ=پر

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
language	भाषा	ज़बान	zabaan	زبان
a nudge/shove	हलका धक्का	ज़ीर	zyier	زپر
a nap	झपकी	ज़वल	zwal	زوں
a cook/chef	रसोया	वाज़	vaazi	واز
the tongue	जीभ	ज़येव	zyav	نُو
truth	सच्चाई ; सत्य	पज़र	pazar	پزار
illumination	चरागां	जूل	zuul	زوںل
today	आज	अज़	az	از
music	संगीत	साज़	saaz	ساز
introduction	परिचय	ज़ान	zaan	زان
stay	ठहर	رоеِ جَ	rooz	روز
listen	سुن	بُوےِ جَ	booz	بوز
drawers	अंदरवाला	دراجُ	daraazi	ڈرائیز
	پاچجا مَا			

چ

ڑ

ts

ر=ر+ے+ڑ=ڑاُر ڑ+و،+ر=ڑوُر ل=ل+ے+ڑ=ڙاُل
 ن+ن+ے+ڙ=ڙيں ڙ+و،+و+ا=ڙواداه ر=ر+و،+ڙ=ڙوُر

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
run away; flee	भाग	च़ल	tsal	ڙل
four	चार	च़ोर	tsoar	ڙور
fourteen	चौदह	ڇ्वदाह	tswadah	ڙواداه
wrist	कलाई	होच़	hots	ڙء
to dance	नाचना	नचुन	natsun	ڻون
selection	चुनाव	चॉर	tseer	ڙاُر
thief	चोर	چُور	tsuur	ڙوُر
he fled	वह भागा	चोल	tsol	ڙول
how many	कितने	کੱچ	kets	ڪُد
a lamp	दिया	چोंگ	tsoong	ڙوُنگ
a bite	दांतों से	چोپ	tsop	ڙوپ
	काटना			
a small purse	छोटी थेली	गोचूर	gwatsir	گوڙر
bear up	सह लेना	चाल	tsaal	ڙال

	ਛ	ਤੜ	tsh	
English	Hindi	Devanagari	Roman	Kashmiri
search	हूँढ़	छार	tshaar	ڑھار
a trick ; a ruse	चाल	छळ	tshal	ڑھल
■ she-goat	बकरी	छावज	tshaavij	ڑھاوج
■ guest	अतिथि	पोछ	potsh	ڑھنू
go	जा	गछ	gatsh	ਮਗ
fragile	भंगुर/नंजुक	ओछ	otsh	ਓਤ੍ਰ
rupture; schism	दरार	छयन	tshyan	ڑھਿਨ
empty	खाली	छੋर	tshor	ڑਚੂਰ
silence	मौन	छੋਪ	tshwapi	ڑਚੂਪ
arm-pit	बग़ल	ਕਛ	katsh	ਕਾਤ
faith	वਿਸ਼ਵਾਸ ; ਅਛਦਾ	ਪਛ	patsh	ਪਚ
broom	झਾਊ	ਲਛੁਲ	latshul	ਲੋਹਲ
to abate	ਕਮ ਹੋਨਾ	ਛੋਕੁਨ	tshwakun	ڑਚੂਕਨ

س

س

S

س+ا+ل=سال س+ت+ر+ن+م=سترن س+ر+و+ن+گ=سر و نگ
 س+ا+ل=سال س+ر+پ+ھ=سر پھ س+ل+س+و+ر=سولس و ر=سولس و ر

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
a lake	झील	सर	sar	سَر
feast; sister of ones wife	दावत; बेवी की बहन	साल	saal	سال
with early	साथ	सत्य	siity	ستّي
mother's sister	प्रारभिक; जलदी मां की बहन	سुल	sul	سل
somavar	समावार	سماواار	samaavaar	سماوار
a snake	सांप	سُرُف	saruph	سرپھ
ashes	राख	سُور	suur	سور
a walk; a trip	سےर	سُئر	seer	سَر
a needle	سُوई	سُچن	sitsan	بُون
a dish served with food	भोजन	سُون	syon	سون
comfort; peace	سُوك	سُؤک	swakh	سوک

ش

ش

sh

ش+ر=شُر ش+ا+ل=شَال ش+ي+ن=شِين
م+ه+ش+a+l+d=شَهْر م+ه+ش+a+l+k=شَهْر مَاكِر ش+ه+ر=شَهْر ش+ه+ش=شَهْر پھش

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
evening	शाम	शाम	shaam	شام
a child	बच्चा; शिशु	शुर	shur	شر
frost-bite	ठंड से हुई	शुह	shuh	شہہ
	سُوجن			
rub; hone	रगड़	फश	phash	پھش
cold season	शीतकाल; पाला	شوشور	shushur	شُشُر
torch	मशाल	مashaal	masheely	مائکلر
snow	हिम ; बरफ	شین	shyien	شین
jackal	सियार ; गीदड़	شاال	shaal	شاال
light	प्रकाश	گااش	gash	گااش
harm; evil	हानि	شَار	shar	شَر
act				
itch	खुजली	کشون	kashun	کشن
roof	छत	پش	pash	پش
breath	श्वास	شَاه	shah	شہہ

سः

ص

S

ص+أ+ب+ر=صابر ص+ب+ء+ر=صبر

ص+ا+ب+ن=صابن

خ+ص+و،+ص+ت=خاص خ+ا+ص=خاص

English	हिन्दी	देवनागती	Roman	کاشمیری
patience	सहनशक्ति	सब्र	sabir	صبر
patient	सहनशील	साबिर	saabyir	صابر
nature	विशेष लक्षण	खासियत	khasiyat	خاصیت
particular	विशेष	मखसूس	makhsuus	خصوص
distinctive feature	विशेषता	खसूसियत	khasuusiyat	خصوصیت
bounty; benefit	उदारता ; लाभ	फैज़	faiz	فیض
agreement	समझौता	फॉसल्	feesli	فیصلہ
season; crop	फ़सल	फसल	fasl	فصل
buture	कसाई	कसाब	kasaab	قصاب
resolution of a dispute	सहमति	तसفیی	tasfyiyi	تصفیہ
author	लेखक	مُوسَنِف	musannif	مصنف
authorship	रचना	تَسْنَيْف	tasnyief	تصنیف
clean	स्वच्छ ; निर्मल	ساف	saaf	صف

ج

ض

ز

ض+ر+ب=ضرب ض+ر+و+ر+ت=ضرورت
 ض+ا+م+ا+ب+ن=ضامن ض+ب+ل=ضابط
 م+ض+و+ف=مضبوط ف+ض+ل=فضول

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
opposite, bias	विरोध; वैर;	ज़िद	zyid	ضِد
disease	रोग	मरज़	maraz	مرض
guarantor	ज़ामिन	ज़ामिन	zaamyin	ضامن
strong	मज़बूत	مَذْبُوت	mazbuut	مضبوط
useless	फ़जूलए; तुच्छ	فَجُول	fazuul	فضول
need	आवश्यकता	ज़رूرत	zaruurat	ضرورت
strike; multiplication	चौट;	ज़र्ब	zarb	ضرب
waste	गुणन; सिक्का			
district	ज़ाया; व्यर्थ	ज़ायि	zaayi	ضایعہ
guarantee	ज़िला	ज़िل	zyili	ضلع
weak	ज़मानत	ज़मानत	zamaanat	ضمانت
in connection with	निर्बल	ज़ईف	zayief	ضعیف
	के संबंध में	ज़िमन	zyiman	ضمون

ت

ط

t

طاب = طاق = ق + ا + ط = طب = ب + ط + ا + ل + ا + ط = طلب = ب + ط + ا + ل + ط + م = خطاط = ب + ط + ا + ط + ط = طرف = ف + ر + ط + ب = طوط = ب + ط + و + ط = احاطة = ا + ح + ط + ا + ط = طوط

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
a parrot	तोता	तोत्	tooti	طوطہ
knowledge of medicine	चिकित्साशास्त्र	तिब	tyib	طب
purpose;interest ■ letter	प्रयोजन; रुचि खुशनवीस	मतलब	matlab	مطلوب
calligrapher	और; दिशा	खत	khat	خطاط
direction	अहाता	खतात	khataat	خطاط
premises	मज़बूत	तरफ	taraf	طرف
strong	ज्ञान का छात्र	इहात्	iyhaati	احاطہ
seeker of knowledge	खिड़की	मज़बूत	mazbuut	مضبوط
a window	तूफ़ान	तालिब	taalyib	طالب
storm	निश्चित	ताक	taak	طاق
decided	हाथ धोने	तूफ़ान	tuufaan	طفان
ewer	केलिए	تَّ	tay	تے
	چिलमची	تَشْت	tasht	تشٹ

ڙ

ڻ

Z

ظفر = ر + ڻ + ف = ظفَر

ظریف = ف + ڻ + ر + ی = ظَرِيف

ظاہر = ر + ڻ + ه + ا + ڻ = ظَاهِير

ظالم = م + ڻ + ل + ا + ڻ = ظَالِيم

محظوظ = ح + ڻ + م = حظَّوْظ

ظہور = ر + و + ه + ڻ = ظَهُور

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	Kashmiri
thought	चिन्तन	जन	zan	ڻن
tyranny	अत्याचार; शसक	जुलुम	zulum	ظلم
tyrant	अत्याचारी	ज़ॉलिम	zeelyim	ظالم
oppressed	शसकपीड़ित	मज़लूम	mazluum	مظلوم
pleasure	सुख; संतोष	हज़	haz	حظ
glad, cheerful	जिसे संतोष मिला हो	महजूज़	mahzuuz	محظوظ
revelation	प्रकट होना	ज़हूर	zahuur	ظہور
revealed	प्रकट	ज़ाहिर	zaahyir	ظاهر
witty	हास्सकार	ज़रीफ़	zaryief	ظریف
humour	परिहास ; प्रहसन	ज़राफत	zarafat	ظرافت
expression	अभिव्यक्ति	इज़हार	izhaar	اظهار
spectacle	नज़ारा ; द्रश्य	नज़ार	nazaari	نظاير
acceptable	स्वीकार्य	منجूر	manzuur	منظور

a / i/ u

ع

अ ; इ ; उ

ع+ا+د+ت= عبادت ع+ب+ا+د+ت= عالم

ع+ا+ل+ج= علاج ع+ت+ب+ر= اعتبار

ت+ع+ج+ب= تعجب

ت+ع+و+ي+ذ= تعریز ت+ع+د+ا+و= تعداد

ش= ع+م+ع+س

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
worship	पूजा	इबादत	ibaadat	عبادت
number	संख्या	तेदाद	tyeidaad	تعداد
credible/authentic	विश्वास के	मुअतबर	muatbar	معتبر
cure/remedy	लायक	इलार	ilaaj	علاج
amazement	इलाज	تاؤجुب	taajub	تعجب
amulet	आश्चर्य	تاؤفیج़	teevyiez	تعویز
candle	तावीज़	شاما	shamaa	شع
building	शاما	इमारत	imaarat	عمارت
architecture	इमारत ; भवन	तاؤमीर	taamyier	تعمیر
to say in petition	इमारत;	अरज़	arz	عرض
highest point	वास्तुकला	उरूज	urooj	عروج
scholar	अरज़	ऑलिम	aalyim	عالم
	पराकाष्ठा ; उरूज	विद्वान		

ग

غ

g

غ = م + گ + غ غ + ب + ا + ر = غبار
 غ + ص + و + غ = غصہ غ + گ = غونا
 غ + ل + گ = غلہ غ + ب + گ = غیب
 م + غ + ا = مغ د + ا + غ = داغ غ + ر + ا + م = مرغ

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
anxiety	चिता ; ग़म	गम	gam	غم
sad, gloomy	उदास	गमगीन	gamgyien	غمگین
a genre of poetry	ग़ज़ल	गज़ल	gazal	غزل
noisy crowd	भीड़ भाड़	गौगा	gauga	غونا
arrogant	अकर्ख़ड़ ; बुमंडी	मगरूर	magruur	مغرور
the West	पश्चिम	मगरिब	magryib	مغرب
a scar	दाग़	दाग	daag	داغ
the brain	मस्तिष्क	मगज़	magz	مخز
invisible	छिपा हुआ	गॉब	geeb	غیب
wrong	ग़लत ; अनैतिक	गलत	galat	غلط
dust	धूल	गुबार	gubaar	غبار
deceit	धोखा ; छल	دغا	dagaa	دعا
brightness	उज्ज्वलता	فڑوگ	faroog	فرودغ

f

ف

फ

فُرْقَةٌ = ق + ن + ا + ف = فانوس

فُورَا = ر + ف + ا

فِدَا = د + ت + ح = فدا

نَفْرَةٌ = ت + ر + ف = نفرت

كُرْيَفَةٌ = ت + ر + ح = كفايت

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
affection	स्नेह ; प्रेम	शफकत	shafkat	شفقت
hatred	धृणा	नफरत	nafrat	نفرت
difference	असमानता ;	फरक	farak	فرق
victory	विजयता	फतह	fatah	فتح
sacrifice	बलिदान; फिदा	फिदा	fidaa	فِدَا
rival	प्रद्विन्द्वी	ہریف	haryief	حریف
clean,	निर्मल	شافااف	shafaaf	شفاف
bright	तुंरत	फौرन	favran	فورا
immediately	किफायत	کیفایت	kyifaayat	کفايت
frugality	विलीन; शून्य	فنا	fanaa	فنا
vanished	फ़ानूس	फानूس	faanuus	فانوس
chandelier	अक्षर ; वर्ण	ہراف	haraf	حرف
alphabet				

ک

ق

q

ق + ل + م = قَلْمَمُ = قلم = قصور = قصور

ق + و + ل = قول = قُولُ = قول = قوت

ق + ا + ن + و + ن = قانون = قَانُونُ = قانون = قدر

ق + د + و + ر + ت = قدرت = قَدْرَتُ = قدرت = تقسيم = قسم = قسم = قسم

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاٹھر
value	मूल्य , दाम	कद्र	kadir	قدر
nature	सृष्टि , प्रकृति	कुदरत	kudrat	قدرت
fault, felony	दोष, अपराध	कसूर	kasuur	قصور
pen	पेन, कलम	कलम	kalam	قلم
law	कानून,विधि	کादنूن	kanuun	قانون
force	बल, शक्ति	کुवات	kuvat	قوت
subtract	घटाना	تھریک	tafryiek	تفہیق
affectionate	स्नेहशील	شافیک	shafyiek	شفیق
desire	شاؤک	شاؤک	shauk	شوق
quotation	उद्घरण	کوال	koal	قول
oath	इपथ	کسماں	kasam	قسم
accept	स्वीकार	کبूل	kabuul	قبول

ک

ک

k

کاُم = م + ا + س = کس
 کار = ر + ا + ک = کار
 کوڑ = ر + و + ک = کوڑ
 کشیل = ل + ن + ک = کشیل
 کل = ل + ن + ک = کل
 ڈوک = ک + د + ک = ڈوک

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
a dove	कोयल	कुकिल	kukyil	کل
a cock	मुरगा	क्वोकुर	kwakur	کوڑ
a crow	कब्बा	काव	kaav	کاو
a stream	नदी	कॉल	kwal	کول
work	काम	कॉम	keem	کام
a nail	कील	ک्युल	kyul	کشیل
how much	कितना	کूٹ	kuut	کوت
a hen	मुरगी	ک्वक्कर	kwakir	کوڑکر
sour (pl)	खट्टे	च़ोक्य	tsoky	ڈوک
to walk	चलنا	पकुन	pakun	پکن
Kashmir	कशमीर	کशीر	keshyier	کشییر
Kashmiri	कशमीरी	کॉशुर	keeshur	کاشمیر

ख **क** **kh**
 کھو کھر = ر + ڻ + ک + و + ک کھڑ = ر + ڻ + ک
 کھول = ک + و + ل
 نگھ = ک + ڻ + ن ک ڦ = ک + و + ڦ کھو = ک + و + ک
 کھور = ر + ڻ + و + و + ک کھبہ = و + ڻ + ک ک ڦ = ک + ڻ + ڦ

English	निंदी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
a field	खेत	खह	khah	کھہ
hollow	खोखला	खوُخُور	khwakhur	کھو کھر
ironsmith	लोहार	खार	khaar	کھار
dry	सूखा	ھوک	hokh	کھو
dig	खोद	خون	khan	کھن
a shoulder	کنڈ	نخ	nakh	نگھ
anger	کروध	چخ	tsakh	ڑک
left (side)	बाय়	خوُور	khoovur	کھور
wide	খুলা	خوَل	khol	کھول
a scarecrow	বিজুখা, ডরাবা	خوک	khokh	کھو ک
to fear	ডরনা	خوچون	khootsun	کھو ڙن
to dig	খোদনা	خونون	khanun	کھن

ग

گ = گ + ا + گ گ = گ + چ + گ گ = گ + ر + گ + گ
 گ = چ + ن + گ + چ گ = چ + گ + گ + گ
 گ = منگ = گ + ن + گ + م
 گ = ڈ + ا + گ گ = ن + ا + گ گ = چ + گ + چ
 گ = ٹھگ = گ + چ + ٹھ

English	न्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
home/house	घर	गर्	gri	گر
go	जा	गछ	gatsh	گڈ
■ cow	गाय	गाव	gaav	گاو
a mouse	चूहा	गगुर	gagur	گھر
round	गोल	गोल	gool	کول
the mouth of something	दहाना	गोल	gol	کول
demand	मांग	मंग	mang	منگ
a leg	टांग	ज़ंग	zang	زگ
fish	मछली	गाड़	gaaD	گڈ
■ swindler	ठग	ठग	Thag	ٹھگ
play	खेल	गिन्द	gyind	گند
reddish	लाल	ज़ग	zag	زگ

ل

ل

l

ل+و، +ر=لو، ر ل+ے+ا+و+س=لو اپہ ل+و+ل=لول

ل+ے+ت+ر=لپٹر ل+ا+ر=لر

ل+ے+ک=کیھ

ل+و، =لو ک+ا+ل=کال ک+ے+ل=کیل

ک+ل=کل

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیر
cucumber	खीरा ; ककड़ी	लॉर	leer	لر
a stick	छड़ी	لُور	luur	لو، ر
passionate love	प्रेम	لोل	lool	لول
■ species of thrushes	बुलबुल	بُولبُول	bulbul	بلبل
dumb	گونگا	کول	kol	کول
speech; bird song	بُول بُول	بُول بُول	boolboosh	بولبوش
a saw	بُول چال	بُول بُوش	lyetir	لپٹر
fresh trees	آری , کرانت	لِیتَر	loov	لوو
dumb (pl.)	تاجڑا	لُوَاف	kuly	کھو
branches; legs	پڈ ، وُکھ	کُلی	kely	کھو
a sort of dry bread	گونگے	کُلی	lang	لگ
	شاکوا; تانگے	کُلی	lavasai	لو اپہ
	एक प्रकार की	لَنْج		
	روटी			

م

م

m

مس = س + م + م = مول = موج = م + ج

موال = م + ا + م = نم = ن + م + م

نم = ن + م + م = نم = ن + م + م = نم = ن + م + م

English

हिन्दी

देवनागरी

Roman

کاشر

hair

बाल

मस

mas

مس

father

पिता

मोल

moal

مول

mother

माता

मोज

moaj

موج

mother's

मामा

माम

maam

مام

brother

भूल जा

मेंशराव

meshiraav

مشراو

forget

पनीर

चामन

tsaaman

ڈامن

cheese

سیکुड़ जाना

चमुन

tsamun

ٿمُن

to

shrink/contract

माल, माला

माल

maal

مال

riches; garland

ناखून

نم

nam

نم

nails

मांस, गोश्त

माज़

maaz

ماز

meat, flesh

विक्षप्त आदमी

मौत

mot

موت

a mad man

खोल जा

مُخْرَاف

mitsraav

ہُر راو

open

ن

ن

ن

ن+ر=نُور ن+ا+ر=نار ن+ا+ن+ا+ن+ز=زنانہ
 ز+ن+ا+ن+ا+ن+ب=زبانہ س+و+ن=سوں ن+و+ن=ون
 ن+ے+ن=نوش س+و+ن=سوں ن+ے+ن=پن

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشمیری
light	प्रकाश	نُور	nuur	نوُر
a pipe	نلی	نُور	noor	نور
a son's wife	बھو	نؤش	nwash	نوش
leaves; thread	पत्ते ; धागा	پن	pan	پن
gold ; husband's second wife	सोना ; नति की दूसरी पत्ती	سون	swan	سوں
visible	प्रत्यक्ष	نُون	non	ون
arm	बांह	نُر	ner	ز
fire	आग	نار	naar	نار
mother's mother	माँ की माँ	نानय	naany	ناڻي
languages	भाषाएं	ज़बान्	zabaani	زبانه
women	महिलाएं	ज़नान्	zanaani	زنانہ
a water jar	سुراہی	نُور	neer	نار

व

،

व

وَشْ = شُونَدْ وَتْهَ = تَهْ + نَدْ وَسْ = سُونَدْ وَأَوْ = أَوْ + نَادْ

دَعْتَ = تَعْدَ وَرْ = رَوْدَ وَزْوَ = زَوْدَ عَوْ = عَوْدَ دَعْتَ = تَعْدَ وَلَهْ = لَهْ وَوَتْهَ = تَهْ وَهَبَ = بَهْ وَأَيْ = يَأَيْ

English	निंदी	देवनागरी	Roman	کٲشر
a path	पथ , रास्ता	वथ	vath	وَتْهَ
wind	तेज़ हवा	वाव	vaav	وَأَوْ
come!	आ जा	वॉल्	vwali	وَلَهْ
sigh	आह	वॉश	vwash	وَشْ
a calf	बछड़ा	वोछ	votsh	وَوَتْهَ
a stranger	अजनबी , पराया	व्वपर	vwapar	وَبَرْ
■ (some) hair)	बाल	वाल	vaal	وَال
forest	वन	वन	van	وَن
louse	जूँ	ज़ोव	zov	زَوْ
a weaver	जुलाहा , बुनकर	वोवुर	voovur	وَوْر
■ he-goat	बकरा	छावुल	tshhavul	خَمَاعَل
a corridor /porch	गलियारा	वोट	voT	وَث

he / o h

ش = هش + ـ + د، ر = هور + ـ + د، ن = هن + ـ + د

$$\text{جُمَّلَة} = \text{جُمَّلَة} + \frac{1}{2} + 0$$

$$\text{د} \circ \text{ر} = \text{د} + \text{ر} + \text{د}, \quad \text{د}' = \text{ر} + \text{د} + \text{د} + \text{د}, \quad \text{د}'' = \text{ر} + \text{د} + \text{د} + \text{د} + \text{د}$$

$\text{م} = \text{د} + \text{ك} + \text{ه}$ $\text{س} = \text{س} + \text{ج} + \text{ه} + \text{د}$ $\text{ط} = \text{ط} + \text{ج} + \text{د}$

$$J = J + I + \sigma$$

English	हिन्दी	देवनागरी	Roman	کاشش
hundred	सौ	हथ	<i>hath</i>	ڪٽٰ
throat	कंठ	ہوٹ	<i>hot</i>	ٿوڻ
a splinter of wood	लکड़ी का टुकड़ा	ہئٹ	<i>heT</i>	هُٹ
wrists	कलायिं	ہےڙیय	<i>hetsy</i>	ڪڙي
father-in-law	سُسُر	ھیھور	<i>hyihur</i>	ھِھُر
brother of wife	سَاٽس	ہےھر	<i>hehar</i>	ھِھَر
mother-in -law	سَاٽ	ہش	<i>hash</i>	ھِش
habit	आदत	ہؤل	<i>heel</i>	ھُل
house of wife's father	पत्नी के баپ کا घर	ہووُر	<i>hoovur</i>	رووُر
breath	سांस	شہ	<i>shah</i>	شہ
fourteen	चौدह	چُوٽاہ	<i>tswadah</i>	تُوٽاہ
heifer	गाय जिसका बच्चा नहीं हो	ہُوكھر	<i>hokhir</i>	ڪھُڪر

ي	(ي)	ي
ي = ي + ل + م	ي = ي + ل + ن	ي = ي + ل + ن
ن = ن + ب + ل	ن = ن + س + ل	ن = ن + ب + ل
س = س + ل + ن	س = س + ل + ن	س = س + ل + ن
ل = ل + ن + س	ل = ل + ن + س	ل = ل + ن + س
م = م + ن + س	م = م + ن + س	م = م + ن + س

English	ہندی	ਡੇਵਨਾਗਰੀ	Roman	پشتو
when	जब	यੇਲਿ	yelyi	بیلې
like this	ऐसा	ਯੁਥ	yuth	کُٹا
■ friend	ਮਿਤ्र	ਧਾਰ	yaar	یار
■ pine tree	ਚੀਡ़ ਕਂ ਪੇਡ़	ਧੋਰ	veer	پیار
here	ਯਹਾਂ	ਧੌਰ	yoor	پور
this way	ਇਸ ਔਰ	ਧਪੱਰਧ	yapeery	پےپاری
quarrel; jusstice	ਨ्यਾਯ ; ਝਾਗੜਾ	ਨ्यਾਯ	nyaay	نیاۓ
faith; devotion	ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਆਸਥਾ	ਧਕੀਨ	yqyien	یقین
wool	ਤ੍ਰੂਨ	ਧੇਰ	yyiar	غ
open	ਖੁਲਾ	ਧਲ	yali	بل
memory	ਧਾਦ, ਸਮਰਣ	ਧਾਦ	yaad	یاد
soot : Oh!	ਕਾਲਿਖ : ਹਾਧ !	ਹਾਧ	haad	هاد

4.GRAMMAR / व्याकरण / گرامر

Kashmiri Sentence / कश्मीरी वाक्य / کاشمیری جملہ

Word Order / शब्द त्रम / لفظ ترتیب

Unlike other Indo-Aryan Languages, the typical word -order of a Kashmiri sentence is : S+V+O.

shuryav hyoch compyuter.

The children learnt computer.

However, for emphasis we may shift the object to sentence initial position.

compyuuter hyoch shuryav.

The finite verb invariably takes the second slot.

In a YES-NO question also the verb takes the second slot:

shuryav hyochha compyuuter ?

Did the children learn computer ?

But in a question that needs answer in a statement, the verb comes at the sentence final position.

shuryav kyah hyochh ?

What did the children learn ?

हां/ना प्रश्न में भी क्रया वाक्य दूसरा स्थान लेती है :

शुरयव हयोछा कमप्यूटर ?

क्या बच्चों ने कमप्यूटर सीख लिया ?

पर जिस प्रश्न का उत्तर पूरा कथन होए उस में क्रया वाक्य के अंत में आता है :

शुरयव क्याह हयोछ ?

बच्चों ने क्या सीखा ?

Conversation :

Q. *tsya kyah chhuy naav ?* (What is your name ?)

A. *mya chu naav Roshan* (My name is Roshan.)

Q. *tsi katyi chhukh roozan ?* (Where do you live?)

A. *bi chhus roozan kasyieryi manz* (I live in Kashmir.)

Q. *tsi gatshikhah gulmarg ?* (Will you go to Gulmarg?)

A. *aa bi gatshi gulmarg* . (Yes I will go to Gulmarg?)

Q. *tsya chhutha pahalgaam vuchhmut ?* (Have you seen

Pahalgam?)

A. na mya chhuni vuchhmut pahalgam. (No I have not seen Pahalgam.)

Q. yetyi katyi chhukh Thehryith? (Where do you stay here?)

A. bi chhus havisbootas manz Thehryith .

(I stay in a houseboat.)

प्र: चे क्याह छुय नाव ? { आप का नाम क्या है ? }

उः म्ये छु नाव रोशन { मेरा नाम रोशन है । }

प्र : चू कति छुख रोज़ान ? { आप कहां रहते हैं ? }

उ : ब् छुस रोज़ान कशीरि मंज़ । { मैं कश्मीर में रहता हूं }

प्र : चू गछूखा गुलमरग ? { क्या आप गुलमरग जाएंगे । }

उ : आ ब् गछू गुलमरग { हां मैं गुलमरग जाऊंगा । }

प्र : चे छुथा पहलगाम वुछमुत ? { क्या आप ने पहलगाम दकखा है ? }

उ : आ मे छु पहलगाम वुछमुत । { हां मैं ने पहलगाम देखा है । }

प्र : येति कति छिव रोज़ान ? { यहां कहां रहते हैं ? }

उ : येति छुस ब् हावसबोटस मंज़ रोज़ान । { यहां मैं हंवसबोट में रहता हूं । }

The Noun/ سंज्ञा/ نoun

Every noun in Kashmiri carries number, gender and case with it. A noun is used as singular or plural, masculine or feminine, and it undergoes sound changes according to various cases.

कश्मीरी में हर संज्ञा के साथ संख्या, लिंग, ओर केस दिखाने के लिए स्वरों का बदलाव होता है ।

kaav chhu kyihن.

Th crow is black.

काव छु किहुन ।

کاہو کرہن۔

kaavan khyov Doon.

The crow ate a walnut.

कावन ख्योव डून ।

کاؤں کھیزوڈون۔

kaavan khyey Duny.

The crows ate walnuts.

कावव ख्येय डूनय ।

کاؤں کھیے ڈو،ز۔

कवे ने अखरोट खाए ।

kaavas pyov Duun.

The crow dropped the walnut.

*kaavi nyi desy pyov Duun
vesy.*

The crow made the walnut fall.

کاواں پیوں دُون ।

کوے نے اخواروٹ گیرا ।

کاوِ پنڈ مکر پیوں دُون دُک ۔

وں سی ।

کوے سے اخواروٹ گیرا ।

Number/سंख्या / تعداد

Most of the nouns show singular and plural distinction. They undergo internal sound changes and also take some suffixes. Mass nouns like *dwad* do not show any number distinction. In changing a masculine singular noun into plural, the final consonant gets palatalized and the vowel inside the noun also changes. However, many masculine nouns do not show any sound differentiation, the distinction is shown by other parts of the sentence in which such a noun occurs.

अक्सर संज्ञा संख्या एकवचन, और बहुवचन का अन्तर दिखाते हैं। इस के लिए संज्ञाओं में भीतरी स्वर-परिवर्तन हो जाता है।

yi kemy sund shur chhu?
Whose child is this?

यि शुर कॅमय सुंद छु ?

بُ شر کم کندھے ؟

यह बच्चा किस का है?

*yim chhaa tuhundy
shury?*

Are these children yours?

हुम छा तुहंदय शुरय ?

ہم چھاندی شری ؟

*aa, yim chhyi myeeny
shury.*

Yes, they are my children.

ک्या वह आप के बच्चे हैं?

آئیں جھنڈی شری ۔

आ, यिम छि म्यॉन्य शुरख ।

हां, वह मेरे बच्चे हैं।

yi kul chhu vaaryah boD.
This tree is very tall.

यि कुल छु वारयाह बोङ ।

بُ کل داریا ماؤ ۔

यह पेड़ बहुत बड़ा है।

hu govah tsoonThy kul?
Is it an apple tree?

हु गोवाह चूठय कुल ?

ہے گواہ ڑوٹھکی کل ؟

क्या वह सेब का पेड़ है?

na, yi gov hoonyi kul.
No, it is a plane tree.

ना, यि गोव बोन्य ।

نه یہ گو و بونہ کل ۔

नहीं, यह चिनार का पेड़ है ।

hu kus jaanaavaar gov?
What is that bird called?

हु कुस जानावार छु ?

بُ گس جاناوار جھ ؟

वह कौन सा पक्षी है?

*emyis chhyi vanaan
bulbul.*

This bird is called a bulbul.

*bulbul tyi chhaa vandas
nyabar tsalaan?*

Does the bulbul too flee he valley in winter?

*na, bulbul chhyi yethy
roozaan.*

No, the bulbul stays here.

*beyi kus jaanaavaar chhu
yetht roozan?*

Which other birds stay here in winter?

*tsaryi, haaryi, gaanTi ti
kaav chhyi yethy roozan.*

The sparrow, the myna, the kite and the crow remain here in winter.

*tuhy kets benyi ti buarin
chhiv?*

How many brothers and sisters are you?

*esy chhyi trya beey ti zi
byenyi.*

We are three brothers and two sister

*mya chhu akooy booy.
I have only one brother.*

*garas manz gatshan beets
aasiny.*

There should be many family members in a house.

अमिस छि बुलबुल वनान।

इसे बुबुल कहते हैं।

बुलबुल ति छा वनदस न्यबर

चलान ?

क्या बुलबुल भी झाड़ि मे बाहर

चला जाता है?

ना, बुलबुल छि येथ्य रोजान।

नहीं, बुलबुल यहीं ठहरते हैं।

बेयि कुस जानावार छु येथ्य

रोजान?

और कौन पक्षी यहीं ठहरते हैं?

चरि, हारिए गांट, त् काव छि

येथ्य रोजान।

चिडवयां, मैना, चील और कव्वे

यहीं ठहरते हैं।

तुहय केंच बेन्यि बारन्य छिव?

आप कितने भाई-बहन हैं?

अँस्य छि क्रे बॉय त् ज् बेन्यि।

हम तीन भाई-बहन हैं।

मे छु अकाये बोय।

मेरा एक ही भाई है।

गरस मंज़ गछन बॉच

आसन्य।

घर में घर के लोग होने

चाहिए।

اُس سچھ دن ان بلبل۔

بلبل تِ چھاوند س نیبر
ڈلان؟

نہ۔ بلبل جھ پتھر روزان۔

نہیں کس جاناوار جھ پتھر
روزان؟

ٹور، ہار، گانٹہ تِ کاو جھ پتھر
روزان۔

خوکو بینہ تِ بارن جھو؟

نہ جھ اکے بوے۔

گرس منز گوھن باؤ
آئز۔

A LIST / لیسٹ / لست

Plural/ بहुવचن/ اُب

<i>kyitaabi</i>	books	کتاب
کیتاب	کیتابے	
<i>zanaani</i>	women	زنان
زنان	�رتوں	
<i>zabaani</i>	languages	زبان
زبان	भाषाएँ	
<i>kamaani</i>	bows	کمان
کمان	کمانے	
<i>zangi</i>	legs	زگیں
زंگ	ٹانگے	
<i>ali</i>	gourds	الیں
ال	کदڑوں	
<i>byiari</i>	ridges	پیر
بیر	مੇਡ	
<i>daavi</i>	threads	دواں
داب	ধাগে	
<i>zachyi</i>	rags	زجع
जँचि	चीथड़ा	
<i>hachyi</i>	wood pieces	ہٹ
ہچि	لکड़ी के टुकड़े	
<i>pachyi</i>	slabs of wood	پٹ
پचि	लैकड़ी के तखते	
<i>kachyi</i>	girls	کٹ
کचि	لड़کियां	
<i>lanjyi</i>	branches	لنچ
لঁজি	টহনিয়া	
<i>kanjyi</i>	shells	کنڈ
কঁজি	ছিলকে	
<i>kooryi</i>	daughters	کور
কোরি	বেটিয়া	

Singular/ اکو وچن / واحد

<i>kyitaab</i>	book	کتاب
کیتاب	کیتاب	
<i>zanaan</i>	woman	زنان
زنان	�رت	
<i>zabaan</i>	language	زبان
زبان	भाषा	
<i>kamaan</i>	bow	کمان
کمان	کمان	
<i>zang</i>	leg	زنگ
زंگ	ٹانگ	
<i>al</i>	gourd	آل
ال	کदڑوں	
<i>byiar</i>	ridge	پیر
بیر	مੇਡ	
<i>daav</i>	daavi	دواں
داب	ধাগা	
<i>zeT</i>	rag	زٹ
জঁচি	চীথড়া	
<i>heT</i>	wood	ہٹ
ہچি	لکड़ी का टुकड़ा	
<i>peT</i>	a slab of wood	پٹ
پচি	لکड़ी का तखता	
<i>keT</i>	girl	کٹ
کচি	لড़کी	
<i>lenD</i>	branch	لنڈ
لঁজি	টহনী	
<i>kenD</i>	shell	کنڈ
কঁজি	ছিলকা	
<i>kuur</i>	daughter	کور
কোরি	বেটী	

<i>looryi</i>	sticks	لور	<i>luur</i>	stick	لور
लोरि	छड़ियां		لُور	छड़ी	
<i>hoonyi</i>	bitches	هونی	<i>huuny</i>	bitch	ہونی
होन्यि	कुतियां		ہونی	کुتیया	
<i>vati</i>	paths	وٹا	<i>vath</i>	path	وٹا
वत्	पथ		وٹا	पथ	
<i>kathi</i>	tales	کھٹک	<i>kath</i>	talk/tale	کھٹک
کथ	کہانیयां/बातें		کھٹک	کہانی/بات	
<i>lati</i>	foot-kicks	لٹک	<i>lath</i>	foot-kick	لٹک
लत्	लातें		لٹک	लत	
<i>kanyi</i>	stones	کنی	<i>keny</i>	stone	کنی
کन्यि	पत्थर		کنی	پت्थر	
<i>garyi</i>	watches	گری	<i>ger</i>	watch	گری
گارि	घड़ियां		گر	घड़ी	
<i>laryi</i>	houses	لری	<i>ler</i>	house	لری
لارि	मकान		لر	مکان	
<i>tsaryi</i>	sparrows	تری	<i>tser</i>	sparrow	تری
चरि	चिड़ियां		چر	चिड़िया	
<i>kuly</i>	trees	کل	<i>kul</i>	tree	کل
کुलय	پेड़		کل	پेड़	
<i>shury</i>	children	شڑی	<i>shur</i>	child	شڑی
شुरय	बच्चे		شور	بچھا	
<i>kely</i>	dumb(pl.)	کل	<i>kol</i>	dumb	کول
کلय	गूंगे		کول	گूंگا	
<i>heTy</i>	throats	ھٹ	<i>hoT</i>	throat	ھٹ
ہٹय	गले		ھٹ	گلا	
<i>keTy</i>	boys	کٹر	<i>koT</i>	boy	کٹر
کٹय	لड़के		کٹر	لडکا	
<i>mety</i>	madmen	مٹر	<i>mot</i>	madman	مٹر
مٹय	पागल		مِٹر	پاگل	
<i>petshy</i>	guests	پٹھر	<i>potsh</i>	guest	پٹھر
پٹھय	अतिथि		پِٹھر	अतिथि	

<i>thungy</i>	cliffs	خوکر	<i>thong</i>	cliff	خوکر
थँग्य	चटाने		थोन्ग	चटान	
<i>Duly</i>	big bowls	ڈل	<i>Dul</i>	a big bowl	ڈل
डुल्य			ڈुल	एक प्रकार का बरतन	
<i>nyechiv</i>	sons	نیچوں	<i>nyechuv</i>	son	نیچوں
नेचिव्य	बेटे		नेचुव	बेटा	
<i>beey</i>	brothers	بے	<i>booy</i>	brother	بے
बॉय	भाई		بُوي	भाई	
<i>meely</i>	fathers	ماں	<i>mool</i>	father	مول
मॉल्य	बाप		مول	बाप	
<i>maajyi</i>	mothers	ماجہ	<i>mooj</i>	mother	موج
माजि	माएं		موج	مां	
<i>maasi</i>	sisters of mother	ماہی	<i>mass</i>	mother's sister	ماں
मासि	मासियां			मासी	
<i>pwaphi</i>	sisters of father	پھپڑ	<i>pwaph</i>	father's sister	پھپڑ
पोफ	پوफियां		پوف	پوپी	

Pronouns/ سर्वनाम / اشیاء

Pronouns of all types change their form with the number, gender and case. Here are some commonly used pronouns.

कश्मीरी में सर्वनाम संख्या, लिंग और केस के अनुसार अपना रूप बदलते हैं। नीचे कुछ सामान्यत सर्वनाम दिए गए हैं।

A LIST/ لیسٹ / لیست

Plural/ بहुवचन/ ائمہ

اس्य / हम	esy / we
तुहय/ आप	tuhy/ you
तिम/ वह	tyim / they

Singular/ एकवचन / واحد

اے / بے	/ مैं
خو / چو	/ تुम
تم / سو	/ وہ

تیم / وہ	tyimi / they	سے	سو
تیم / وہ	hum/ those	ہے	ہے
کم / کوئں	kam/ who	کم	کس
کم / کوئں(f.)	kami / who	کم	کوئی
کمव / کینہونے	kamav /who	کمو	کمک
یم / یہ	yim/ these	یم	یہ
یمیم / یہنے	yimav/ they	یم	یہنے
یم / یہ(f)	yimi/these(f)	یم	یہ
یم / جو	yim/ who	یم	یہ
یم(f)	yimi/who(f)	یم	یہ
یمن / جینہے	yiman/ whom	یمن	یہنے
یمیم / جینہونے	yimav/ who	یمیم	یہنے
میون / میرے	myeeny/mine	میاں	میون
سیون / ہمارے	seeny/ our	ساز	سون
ساانی / ہماری	saanyi/our	سانی	سانی
چیون / تुمہارے	cheeny/your	چاں	چون
چانی / تुمہاری	chaanyi/your(f)	چاں	چانی
تھوندی / آپکے	tuhindy/your	تھند	تھند
تھونڈ / آپکی	tuhanzi/your	تھنڈ	تھنڈ
تمیسندی / ٹسکے	temysindy/his	تمیسند	تمیز
تمیسند / ٹسکی	temysinzi/his	تمیسند	تمیز
کمیسندی / کیسکے	kemysindy/whose	کمیسند	کمیز
ہومیسندی / ٹسکے	humysindy/his	ہومیسند	ہومیز
ہومیسند / ٹسکی	humysinzi/his	ہومیسند	ہومیز
یمیسندی / ٹسکے	yemysindy/of these	یمیسند	یمیز
سے	swa/ she	سے	سو
ہے	hu / that	ہے	ہے
کم	kus/ who	کم	کس
کوئی	kwasi/ who(f.)	کوئی	کوئی
کمک	kemy /who	کمک	کمک
یہ	yi/ this	یہ	یہ
یہنے	yemy/ this	یہنے	یہنے
یہ	yi/ this	یہ	یہ
یہ	yus /who	یہ	یہ
یہنے	ywasi/ who(f)	یہنے	یہنے
یہنے	yemyis/ whom	یہنے	یہنے
یہنے	yemy / who	یہنے	یہنے
میون	myoon/ my	میاں	میون
سون	soon / our	ساز	سون
سانی	seeny/ our(f)	سانی	سانی
چون	choon/ your	چاں	چون
چانی	cheeny/your (f)	چاں	چانی
تھند	tuhund/ your	تھند	تھند
تھنڈ	tuhinz/your(f)	تھنڈ	تھنڈ
تمیز	temysund/his	تمیسند	تمیز
تمیز	temysinz/ his(f)	تمیسند	تمیز
کمیز	kemysund/whose	کمیسند	کمیز
ہومیز	humysund/his	ہومیسند	ہومیز
ہومیز	humysinz/his(f)	ہومیسند	ہومیز
یمیز	yemysund/of this	یمیسند	یمیز

يـہـدـيـهـ /ـيـنـكـےـ yihindiy/
of them

يـہـدـيـهـ /ـيـنـكـاـ yihund/ of them

Gender / لِـيـنـجـ / جـنـسـ

All nouns, animate as well as inanimate, are used either as masculine or feminine; the gender of the noun is expressed by the verb in the sentence. (See verbs).

कश्मीरी में सब संज्ञा लिंग रखते हैं, स्त्री लिंग या पुलिंग। संज्ञाओं का लिंग किया से प्रकट होता है जो वाक्य में आता हो। { देखिए 'किया' }

Case / کـسـ / مـسـ

There are as many as seven types of cases in Kashmiri, that is, i. subjective case, ergative case, dative case, accusative case, genitive case, positional case and ablative case. The changes in the nouns are too complicated to be discussed here in his book. For details, see Shauq keeshruk grammar (2008). Only a few examples of the cases shall suffice here.

कश्मीरी में 'केस' बहुत ही जटिल विषय है। यहां पर कुछ उदाहरण ही दिए जाते हैं। देखिए : शफी शौक़ : कॉशरयुक ग्रामर (२००८) }

1. Subjective Case / کुछ होना / آن حالت

su chhu Tyiecher.

He is a eacher.

سـعـوـتـ تـيـچـرـ ۔

سـعـوـتـ تـيـچـرـ ۔

swa ees swandar.

She was pretty.

وـہـ تـیـچـرـ ہـےـ ۔

وـہـ تـیـچـرـ ہـےـ ۔

yim poosh chhyi nunbeeny.
These flowers are beautiful.

سـوـنـدرـ ۔

وـہـ تـیـچـرـ ہـےـ ۔

gwalaab eesy vwazily.
The roses were red.

بـنـدـبـاـنـیـ ۔

بـنـدـبـاـنـیـ ۔

یـہـدـیـہـ /ـیـنـکـاـ ۔

گـولـابـ اـکـ دـوـزـ کـ ۔

گـولـابـ لـالـ یـہـ ۔

2. Ergative Case/ کुछ करना / کـارـوـلـ حـالـتـ

mya per kyitaab.

I read the book.

tsya lyechhyith chyiThy.

You wrote wrote a letter.

bulbulan khyov tsoonTh.

The bulbul ate an apple.

tukav tul shoor.

The people raised noise.

मे पर किताब।

मैं ने पुस्तक पढ़ी।

चे लेछिथ चिठ्य।

तुम ने पत्र लिखा।

बुलबुलन ख्योव चोंठ।

बुलबुल ने सेब खाया।

लुकव तुल शोर।

लोगों ने शो उठाया।

نے پر کتاب۔

تے پختہ پختہ۔

بُلْبُلْ كھیو دڑونٹھ۔

کوئل شور۔

3. Objective/ Accusative Case/ किसी को कुछ करना / کراؤ جات

shury chhyi gyindaan baalyi.

The children are playing with a ball.

शुरय छि गिंदान बालि।

बच्चे बाल से खेल रहे हैं।

شُرِي چھِ گندان

بالے۔

tyim vuchhan baagh.

They shall see the garden.

तिम वुछन बाग।

वह बाग देखें गे।

تم وچن باغ۔

असि बनोव मकान्।

हम ने मकान बनाया।

اسہ بنوو مکانے۔

तुहय छिव च्येवान चाय

आप चाय पी रहे हैं।

تھوچھو خوان جائے۔

4. Dative Case / किसी को कुछ से करना / کراؤ جات

tsya dyutiuth kalam mya.

You gave the pen to me.

चे दयुतुथ कलम मे।

तुम ने कलम मुझे दिया।

تے دیتھ قلم

نے۔

चू बोज़नाव असि दैलील।

तम हमें कहानी सनाव।

تُ بُزناو اسہ دیل۔

tsi boozinaav asyi delyiel.

You tell us the story.

<i>maajyi hyot kooryi shaal.</i>	माजि हयोत कोरि शाल ।	ماجہ ہیوت کور شال۔
The mother took the shawl from her daughter.	मां ने बेटी से शाल लिया ।	
The mother bought her daughter a shawl.	मां ने बेटी के लिए शाल खरीदा ।	

5. Genitive Case/ سंबंध कारक/ ملکیتی حالت

<i>yi chhu soon vatan.</i>	यि छु सोन वतन ।	یہ سون وطن۔
This is our country.	यह हमारा देश है ।	
<i>tuhund gari katyi chhu?</i>	तुहुंद गर् कति छु ?	تھند گر کتھے؟
Where is your house?	आप का घर कहां है ?	
<i>yi chhaa tuhund gari?</i>	हु छा तुहुंद गर् ?	میرے چھا تھند گر؟
Is it your house?	क्या वह आप का घर है ?	
<i>yi chhu chyoon pyaali.</i>	यि छु चोन प्याल् ।	یہ چون پیالہ۔
This is your cup.	यह आप का प्याला है ।	

6. Locative Case/ دیک्खाना / حالت

<i>kaav chhu lanjiyi pyaTh.</i>	काव छु लंजि प्यठ ।	کاو نج پیٹھ۔
The crow is on a branch.	कवा टहनी पर है ।	
<i>soon gari chhu baalas broon Thi kanyi.</i>	सोन गर् छु बालस ब्रांठ کन्धि ।	سون گرچھ بالس برونٹھ کنہ۔
Our house is in front of a hill.	हमारा घर पहाड़ के सामने है ।	
<i>broor chhu kursiyi pyaTh.</i>	ब्रो छु कुरसियि प्यठ ।	برور گرسی پیٹھ۔
The cat is in the chair.	बिल्ली कुरसी पर है ।	
<i>hoon chhu aangnas manz.</i>	होन छु आंगनस मंज़ ।	ہون چھ آنگنس منز۔
The dog is in the compound.	कुत्ता आंगन में है ।	

7. Abletive Case /سے - کے سے/ آئٹر حالت

Doon phuTraav dandav siity.

Break the walnut with your teeth.

tsoonTh tsaTh shraakyi siity.

Cut the apple with a knife.

buDi pyov guryi pyaThi vesy.

The old man fell down from his horse.

tsuur tseliy dwasyi pyeThy.

The thieves jumped over the fence and fled.

ڈون فوٹراو دند ساتھی ।

اکھروٹ دانتوں سے توڈو ।

چوٹ چٹ شاکی ساتھی ।

سےب چاکو سے کاٹو ।

بुڈ پھوپھو گری پھٹو ।

وےسی ।

بُوڈا گھوڈے سے گیر گیا ।

چُور چُلی دوسری پہنچ ।

چُور دیوار کے اپر سے
بُاگے ।

ڈون پھر او دین

-ستہ۔

ڑونٹھ خٹھ شرائیہ

-ستہ۔

بُوڈو گری پھٹو

-کر۔

زوئر ڑک دوسرے

پیٹھر۔

ADJECTIVES /�یشےٰ/ باؤت

The adjective normally comes immediately before the noun. However, it may come after the main verb when used as complements. They also undergo sound changes according to number, gender and case of the nouns that they follow.

کشمیری میں ویشےٰ آم تور پر سنجنا سے پہلے آتا ہے اور اس میں بھی لینگ، سंख्यا، اور کے سے کے انुسार بدلाव آتا ہے ।

yi chhu myuuTh tsoonTh.

This is a sweet apple.

یہ چھوٹو چوںٹ ।

زونٹھ بُوڈھ۔

یہ میٹا سےب ہے ।

yi tsoonTh chhu myuuTh.

This apple is sweet.

یہ چوںٹ چھوٹو ।

زونٹھ بُوڈھ۔

یہ میٹا سےب ہے ।

yi chhya tets kaangir.
This is an hot kangri .

yi kaangir chhya tets.
This *kangri* (brazier) is hot.

yim chhaa choky dachh?
Are these sour grapes?

yim dachh chhaa tsoky?
Are these grapes sour?

tyim eesy naa rity lukh?
Were they not good people?

tyim lukh eesy naa rity?
Were those people not good?

यि छे तॅच़ कांग्र।
यह कांडी तेज गर्म है।

हुम छा मीठय दछ ?
यह अंगूर मीठे हैं ?

तिम ऑसय ना रतय लुख ?
वह क्या अच्छे लोग नहीं थे ?

तिम लुख ऑसय ना रतय ?
वह लोग अच्छे नहीं थे क्या ?

یہ کانگر۔

کانگر ہے۔

یم چھا ٹزو کر دھو۔

یم دھو چھا ٹزو کر ?

تم اُر نارڈل کر ؟

تم اُر نارڈل ؟

A LIST OF COMMON ADJECTIVES

boD / big

बोड़/बड़ा

ڈو

lwakuT / small

ल्वोकुट/छोटा

لوگٹ

rut / good

रुत / अच्छा

رُت

thod / tall

थोद /उंचा

تحود

tshoT / short

छोट /छोटे कद का

ڑھوٹ

goT / dim

गोट / धुंधला

گوٹ

moT / thick

मोट/मोटा

منٹ

dor / hard

दोर/कड़ा

دُور

narim / soft

नर्म/कोमल

نرم

garim / hot

गर्म/गरम

گرم

zeevyul / thin

जँवयुल/ पतला

زاؤیل

<i>lot / light</i>	لُوت / لوت
<i>gob / heavy</i>	گوب / غوب
<i>vushun / warm</i>	وُشُن / وشن
<i>turun / cold</i>	ترُون / ترُون
<i>kharaab / bad</i>	خراب / خراب
<i>saaf / clean</i>	صاف / ساف
<i>sron / deep</i>	سرُون / سرون
<i>vwagun / shallow</i>	دوگن / دوگن
<i>pop / ripe</i>	پُپ / پپ
<i>khaam / unripe</i>	خام / خام
<i>safyiad / white</i>	سفید / سفید
<i>kryihun / black</i>	کرہن / کرہن
<i>lyodur / yellow</i>	لیڈر / لیڈر
<i>nyuul / blue</i>	نیول / نیول
<i>vwazul / red</i>	وڈل / وڈل
<i>kaatsur / auburn</i>	کاڑر / کاڑر
<i>sabiz / green</i>	سبر / سبز
<i>laajvery / violet</i>	لاجوری / لاجوری
<i>guri / brown</i>	گری / گری
<i>chhot / grey</i>	چھوٹ / چھوٹ
<i>khol / wide</i>	کھول / کھول
<i>otsh / delicate</i>	اوڑھ / اوڑھ
<i>myuuTh / sweet</i>	میوٹھ / میوٹھ
<i>TyoTh / bitter</i>	تیوٹھ / تیوٹھ
<i>tsok / sour</i>	ٹزوک / ٹزوک
<i>odur / moist</i>	اوڈر / اوڈر

<i>hokh / dry</i>	ہوکھ / سُوكھا	کھون
<i>gaaTul /wise</i>	گاتول / بُعدِ مَيْمَان	گالل
<i>naadaan /unwise</i>	نادان / نادان	نادان
<i>muDi / unlettered</i>	مُعْدٍ / اشیائی	مڈ
<i>eelyim /scholar</i>	اُلیم / وِیڈوْنَان	علم
<i>syod /simple/ straight</i>	سَوْد / سَوْد	سوود
<i>hol /bent/ tedious</i>	ہوَل / تَدِیڈا	ہول
<i>kol /dumb</i>	کوَل / گُونگا	کول
<i>on /blind</i>	اوَن / اَنْدَه	اون
<i>zor /deaf</i>	زور / بَهْرَا	زور
<i>choor /dumb/ foolish</i>	چوَر / مُوْرَب / گُونگا	چور
<i>srog/ cheap</i>	سُرَوْگ / سَسْتَان	سروگ
<i>drog /costly</i>	درُوگ / بَهْنَان	دروغ
<i>duur/ far</i>	دُور / دُور	دور
<i>nazdyiek/ near</i>	نَجْدِیک / نیکَٹ	زدیک
<i>syaThah/ enough</i>	سَيْثَاه / بَهْتَر	سیٹھاہ
<i>kam/ less</i>	کم / کم	کم
<i>khuubsuurat/beautiful</i>	خُوبِ سُورَت / سُونَدَر	خوبصورت
<i>badsuurat /ugly</i>	بَدْ سُورَت / کُوْرُلپ	بدصورت

ADVERBS/ کیِّیا ویشے / لئے باش

There are several adverbs in Kashmiri that show the manner, time and place of the action of the verb. In a normal sentence the adverb follows the finite verb.

کیِّیا ویشے کई ہےں جو کار्य کا ڈنگ ، س्थان، اور کار्य کا سमय دیکھاتے ہےں ।

پڑھیو کھیو، رُتپُھیو۔

The guests ate well. مہمانوں نے اچھی ترہ کھایا ।

لُکھ درائے پاپاری - |

They left this way . वह यहां से चले गए ।

بـ گوھ نـ از دفتر - |

I will not go to my office today. मैं आज आफिस नहीं जाओं गा ।

کستو، جھـ سـ کـ یـونـ ہـوانـ - |

The thrushes start singing early in the morning.

کسـتـوـ سـوـبـھـ سـवـرـےـ سـेـ گـانـےـ لـगـاتـےـ हـैـंـ |

Her is a list of some commonly used adverbs.

<i>peeThy</i> / manner	प्रकार	پـاـٹـھـ
<i>yetyi</i> / here	यहां	یـہـ
<i>az</i> / today	आज	از
<i>tyelyi</i> / then	तब	تـیـلـہـ
<i>sulyi</i> / early	सवेरे	سـلـہـ
<i>tsyiery</i> / late	देर से	ڈـرـیـ
<i>kyiny</i> / for, with, way...	से	کـنـ
<i>yapeery</i> / that way	उधर से	یـپـارـیـ
<i>that way</i> / this way	इधर से	ہـپـارـیـ
<i>pagah</i> / tomorrow	कल	پـگـہـ
<i>brwonh</i> / before	पहले	برـونـہـ

POSTPOSITIONS / پش्चात् سर्ग / جـمـعـتـ

Postpositions come after the nouns that are inflected for case.

پش्चात् سर्ग कश्मीरी में संज्ञा के बाद आते हैं और इन में बदलाव आता है ।

kaav chhu lanjiyi pyaTh.
The crow is on a branch.

کـاـوـ چـھـ لـانـجـیـ پـیـٹـھـ |

کـواـ تـھـنـیـ پـرـ हـैـ |

کـاوـ چـھـ لـانـجـیـ پـیـٹـھـ |

soon gari chhu baalas broonThi kanyi. سون گرچھ بالس
Our house is in front of a hill. کُنْتھی ।

سون گرچھ بالس
بروٹھ کنہ۔

हमारा घर पहाड़ के सामने
है ।

بروڑ گرچھ پیٹھ۔

broor chhu kursiyi pyaTh. بروڑ گرچھ پیٹھ۔
The cat is in the chair.

ہون ہن آنگنس منز۔

hoon chhu aangnas manz.
The dog is in the compound.

ہون ہن آنگنس مانج ।
کुत्ता आंगन में है ।

pyaTh /on , upon

उपर प्यठ

پیٹھ

tal / under

नीचे तल

تل

manz / in, inside

अंदर मंज़

منز

*hyor, hyeryi /over, upside,
above*

उपर प्यठ

پیٹھ

bwani /under, beneath

उपर हेरि

ہیر

hupeery /to this side/way

नीचे بُون्

بُون

yapeery / to that side/way

इधर से हुपॉरय

پیپاری

siity / with

उधर से यपॉरय

ہپاری

kiny / toward,

से सातय

ست

yetyi /here

ओर किन्य

کن

tatyi / there

यहां यति

پینت

katyi / where

वहां तति

ستہ

*dechiny kyiny /toward the
right*

कहां कति

کتہ

*khooviry kyiny /toward the
left*

दाहने से دھنیں

ڈھنے

کن کن

خوب ری کوو ری

VERBS/ کریا / کروات

Verbs (words that express an act, occurrence or mode of being) come immediately after the subject in a basic sentence in Kashmiri . It is inflected for subject, object, tense, mood, and aspect. Here are some main types of verbs used in Kashmiri.

کریا { وہ شबد جو کوئی کار्य, ہونا یا کسی پ्रکार کا اُس्तیत्व پ्रکट کرتے ہے} کشمنی میں عوامی کے باد آتے ہیں । ان میں عوامی، لکھن، کال، مودھ اور آکار کے انुسार تبدیل آتا ہے । نیچے کشمنی کریا کے کوچھ مुख्य رूپ دی� گئے ہیں ।

1. Verb " be" / ہو-کریا / آئن کروات

Present tense/ ور्तमान کال / از کال

IIIrd Person Fem.	IIInd Person Masc.	IInd Person Fem.	IInd Person Masc.	Ist Person Fem.	Ist Person Masc.	
چے	چھ	چھک	چھکھ	چس	چھس	Singular
chhya	chhu	chhakh	-chhukh	chhas	chhus	
چے	چھ	چھو	چھو	چھے	چھو	Plural
chhya	chhyi	chhavi	chhakh	chhya	chhyi	

Past tense / بھوت کال / کال

IIIrd Person Fem.	IIInd Person Masc.	IInd Person Fem.	IInd Person Masc.	Ist Person Fem.	Ist Person Masc.	
اُس	اوں	اُسکھ	اوںکھ	اُس	اوںس	Singular
اؤس	اوں	اؤسکھ	اوںکھ	اؤس	اوںس	
eas	oos	eesikh	oosukh	eesis	oosus	
اُس	اُس	اُسکھ	اُسکھ	اُس	اُس	Plural
aasi	eesy	aasi	eesyvi	aasi	eesy	

Future tense / भविष्य काल / کاں

IIIrd Person		IInd Person		Ist Person		
Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	
آسی	آسی	آسکھ	آسکھ	آس	آس	Singular
aasyi	aasyi	aasakh	aasakh	aasi	aasi	
آسن	آسن	آسیو	آسیو	آسون	آسون	Plural
aasan	aasan	eesyiv	eisyiv	aasav	aasav	

Intransitive verbs / اتاری کیا / اتاری کیا

Intransitive verbs do not have any direct object. Here are a few examples.

اتاری کیوں کے ساتھ کوئی آبجئکٹ/ عدیدہش نہیں لگاتا ہے ।

نیچے کुछ उदاہرण دیے گئے ہیں ।

sleep	ہنس	اس	as	سی
weep	رے	واد	vad	واد
dance	ناچ	نچ	nats	نچ
stand	उठ	وٹھ	vwath	وٹھ
sit	بیٹھ	بےہ	byeh	بےہ
live	جی	لسا	las	لسا
flee	भگ	چل	tsal	چل
sleep	سो	شونگا	shwang	شوگ
come	آ	پی	yi	ی
come(in)	آ (اندر)	اچ	atsh	اڑ
go	جا	نےर	nyiar	نیر
heat	گرم (ہو)	تت	tat	تت

cool	سَرْد (ہو)	ہُنڈر	<i>hindar</i>	ہُنڈر
(get) traped	فَانْس	فُس	<i>phas</i>	پھس

Here are some more common intransitive verbs that can be used transitively as well.

अब कुछ ऐसे अतरी किया हैं जो तरी किया के प्रकार प्रयोगित हैं ।

read	پढ	پر	<i>par</i>	پر
write	لیکھ	لیکھ	<i>lyakh</i>	لیکھ
sing	گا	گایو	<i>gyav</i>	گئیو
bring	لَا	ان	<i>an</i>	ان
tell/ speak	بُول	وان	<i>van</i>	وان
listen	سُون	بُوز	<i>booz</i>	بُوز
see	کے�	کُوچ	<i>vuchh</i>	کُوچ
get/ buy	لے / خرید	ہی	<i>hya</i>	ہے
take	لے	نی	<i>nyi</i>	نی
know	جان	زاں	<i>zaan</i>	زاں
feel	انुभव کر	چین	<i>tsyian</i>	تھیں
drink	پی	جی	<i>chyia</i>	جی
eat	خوا	کھی	<i>khyia</i>	کھی
agree	مَان	مان	<i>maan</i>	مان
dig	خوڈ	خوان	<i>khan</i>	خوان

Transitive Verbs / تاری کی�ا / تری کراؤ

Transitive verbs, (verbs that take an object) show agreement with the subject and object and undergo sound changes in different tenses.

कशमीरी में तरी किया (जिन के पीछे उद्देश्य आता है) काल के साथ साथ संज्ञा की संख्या और लिंग के साथ सहमति दिखते हैं और इन में सवरों का परिवर्तन हो जाता है ।

Past tense / भूत काल / کاں

IIIrd Person		IIInd Person		Ist Person		
Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Object
پرےن	پورن	پرےٹھ	پورٹھ	پرم	پورم	Singular
paryan	porun	perith	poruth	perim	porum	
پرےن	پئرین	پرےٹھ	پورٹھ	پرم	پورم	Plural
paryan	peryin	paryath	peryith	paryam	peryim	

Future tense / भविष्य काल / کاں

IIIrd Person		IIInd Person		Ist Person		
Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Fem.	Masc.	Object
پرن	پری	پئریو	پارکھ	پارو	پارن	Singular
paran	pariyi	peryiv	parakh	parav	paran	
پرن	پری	پارہکھ	پارہن	پارو	پار	Plural
paran	pariyi	parihakh	parihan	parav	pari	

In present tense the main verb is added '-aan' and the number and gender is carried by the helping verb.

वर्तमान काल में मूल्य किया के पीछे -आन लगता है और संख्या ओर लिंग सहायक किया से दिखाया जाता है।

سوچئے پر ان کتاب / سوچئے کتاب پر ان۔

सों छे परान किताब। / सों छे किताब परान।

swa chhya paraan kyitaab/ swa chhya kyitaab paraan
(She is reading a book./ वह पुस्तक पढ़ रही है।)

5. TYPES OF SENTENCES

1. Simple Sentences/ سادا وाक्य / سادہ جملہ

raath oos taph.

राथ ओस ताफ़।

رَاتْهُ اوس تاپھ۔

It was sunny yesterday

कल धूप थी।

از پھر اونہ۔

az chhu obur.

अज़ छु ओबुर।

It is cloudy today.

आज बादल हैं।

از پھر اونہ۔

az maa vaalyi shyien.

अज़ मा वालि शीन।

از والہ شین۔

It may snow today.

आज बर्फ गिर सकती है।

mya lej tiir.

मे लेज तार।

نئج مر۔

I am feeling cold.

मुझे ठंड लग रही है।

تھہ کانگر۔

bi tapi kaangir.

बू तपू कांग्र।

I will take a kaangri.

मैं कांगड़ी ताप लूंगा।

tsi tyi laag phyaran.

चू ति लाग फेरन।

ٹھیٹے لاغ بھیرن۔

You too may wear a

तू भी फेरन पहन लो।

phyaran.

असय गछव बाज़र।

اُر گوھو بازار۔

esy gatshav baazar.

हम बाज़ार जाएंगे।

بازر چھ نزد یک

We shall go to the market.

बाज़र छु नज़दीक।

baazar chhu nazdyiek.

बाज़र नज़दीक है।

The market is quite neaar.

बाज़र हेमव गर्म पलव।

بازر جیمو گرم پلو۔

baazri hamav garim palav.

बाज़ार से गर्म कपड़े

We shall buy warm clothes

खरीदेंगे।

from the market.

बू दिमय पूंस।

ہے دے پونہ۔

bi dyimay poonsi.

मैं पैसे दूंगा।

I will give you money.

चेर गव।

tsyiar gov.

देर हो रही है।

It is getting late.

वॉथ नेरव।

vwath nyiarav.

चलो चलते हैं।

let us leave.

وو تھ نیرو۔

2. Coordination/ جुड़े वाक्य / وائون جملہ

*bi vothus sulyiy ti
leejjim keem.*

I got up early and started my work.

*tamyi khyey tsoT ti
draay kaamyi.*

She took her breakfast and went for work

*mool draav kaamyi ti
nyechuv byuuTh garyiy.*

The father went for work, but his son stayed at his home.

*tas log dab ti phuTis
ner.*

He fell down and broke his arm.

*yuth vavakh ti tyuth
loonakh.*

As you sow , so shall you reap

*yaa gatsh isi tas nyish
nati gatshi bi paanay.*

You go to him or I shall go myself.

बू वोथुस सुली त्
लॉजिम कॉमम।

मैं सवेरे उठा काम शुरू किया।

तमि खेयि चोट त् द्राय दफतर।

उस ने रोटी खई ओ काम पर चल पड़ी।

मोल द्राव कामि त् नेचुव ब्यूठ गरी।

बाप काम के लिए निकला ओर बेटा घर में ही रहा।

तस लोग दब त् फुट्स नॅर।

वह गिरपड़ा और उसका बाजूटूट गया।

युथ ववख त्युथ लोनख।
जैसा बोओ वैसा पाओ।

या गछ च तस निश
नत् गछ ब पानय।

या आप उस के पास जाओ नहीं तो मैं खुद जाऊंगा।

پہ دو تھس سلی تے ڈام کام۔

تمہرے کھنپیٹے ڑوٹتے دراے
دفتر۔

مول دراو کامہ تے پچو بیوٹھ
گری۔

تھس لاؤ گ دب تے مکھیں ٹر۔

یخ دو کٹتے تیخ لو نکھ۔

یا گوہ تھ نش نتھ گوہ
پلنے۔

*yaa rooz az yety nati
govuy tsyiар.*

You stay here, or it is
getting late.

*shury draay pyiknyik
magar siityiy voolun
ruud.*

The children left for
picnic but it started
raining.

*tsya taryiy fyikryi,
magar gomut aasyi
tsyiار.*

You shall understand ,
but it will be late till
then.

*swa ees asaan tyi ti
vadaan tyi.*

She was laughing,
but weeping as well.

या रोज़ अज़ येत्य नत् یار دوز از پتھر نہ گوئے ٿي۔
गोबुय चेर।

यातो आज यहीं
ठहरो, नहीं तो देर हो
रही है।

शुरय द्राय पिकनिक मगर
साती वोलुन रूद।

बच्चे पिकनिक के लिए
निकले पर साथ ही वर्षा
हुई।

چे तरी फिकरि मगर ٿنے تری فکر گر گومت آئے
गोमुत आभ चेर।
तुम जान जाओगे पर देर
हो चुकी हो गी।

سवों ऑस असान ति त् سواں اسان تھے ودان تھے -
वदान ति।

वह हंस रही थी पर रो
भी रही थी।

شُرِي درا ڪپنڪ مُگرستي
وولن روؤد -

ٿي۔

3. Complementation / پُورِ دَن / پُورِ دَن

The complementizer is: *zi* /that which is optional.

जोड़-शब्द है : जि /कि जो वैकल्पिक है।

*obur vuchhyith chhu
baasann zyi az maa
pyeyi ruud.*

Looking at the clouds it
seems that it may rain
today.

*yi chhu poz zyi asyi
pazyihye ni bambar
kariny.*

It is true that we should
have not made haste.

*mya dopmas zyi bi hyaki
ni tsya rus zyindi
ruuzyith.*

I told her that I could not
live without her.

*shury chhyi khwash
zi az geyi chhuTyie.*

The children are happy
that today has been
declared a holiday.

*esy chhyi khwash zyi tuhy
aayvi suun.*

We are happy that you
came to our house.

ओबुर वुछिथ छु बासान जि
अज़ पेयि रूद।

बादल देख के लगता है कि
आज वर्षा होगी।

यि छु पोज़ जि असि पज़ि हे
बांबर करन्य।

सच यह है कि हमें जलदी
नहीं करनी चाहिए थी।

मे दोपमस ब् हयक् न् चे
रुस जिन्द रूजिथ।

मैं ने उसे कहा कि मैं
तुम्हारे बिना जी नहीं
सकता।

शुरय छि खोश जि अज़
गॅयि छुटटी।

बच्चे प्रसन्न हैं कि आज
छुटटी हुई।

अस्य छि खोश जि तुहय
आयव् सोन।

हम प्रसन्न हैं कि आप हमारे
हां आए।

اوْر وَبِعْدِ هُوْجَهْ باسان زِازما
پُورِ دَن روُد -

یہ چھوڑ زِ اسیمنہ ہے نہ
بانبر کرنے -

مے دوپمس بے ہیکے نہ
ڑتے روس زِ زِ روُزِ تھ۔

شُرِکِ جھوٹ خوش زِ از گُیے
مُھٹی -

اک جھوٹ خوش زِ تھو لے
سون -

*jaan gov yiy zyi esy
gatshav saalas.*

It is better that we go to
the feast.

*su chhu sahal
vargilaavun.*

It is easy to seduce him.

*swa geyi khwash bi
nyieryith.*

She was happy on my
having left.

*swa chhya byiekaraar
preery preery.*

She is restless in waiting.

*yi dood chhu mushkyil
balun.*

It is difficult to cure this
pain.

*mya dopmas tsi zaanakh
sooruy.*

I told him that he knew
all.

*tamyi pryutshnam zyi
veens kyah chhay.*

She asked me what my
age was.

जान ग्रेव यिय जि अस्य
गछव सालस ।

अच्छा यही है कि हम दावत
पर जाएं । .

सु छु सहल वरग्लावुन ।
उसे धेका देना आसान है ।

सवों गैयि खोंश ब् नीरिथ ।
वह मेरे जले जाने से प्रसण
हुई ।

सवों छे बेकरार प्रॉरय
प्रॉरय ।

वह प्रतीक्षा करते ककरते
अशांत है ।

यि दोद छु मुश्किल बलुन ।
यह दर्द ठीक होना कठिन
है ।

मे दोपमस चू जानख
सोरुय ।

मैं ने उसे कहा कि तुम सब
जानते हो ।

तमि प्रुछनम जि वॉस क्याह
छय ।

उस ने भुझे पूछा कि
तुम्हारी आयु क्या है ।

جان گزو پے زاکر گوھو
سالس ۔

سہ جھ سہل ور گلاون ۔

سو گیہ خوش ہنگر تھ ۔

سوچنے بیقرار پر اری
پارک ۔

ہ دوچھ مشکل بن ۔

خے دوپس ٹر زانکھ
سوڑے ۔

چھے ۔

asyi vuch tatyi toor dyith.
We saw the door was locked.

تھے وچھا اسے گلف دیتھ۔
ہم نے وہاں تالا لگا کرکے ।

mya dopmas hanah praar.
I asked him/her to wait a little.

نے دوپھس ہناہ پرار۔
میں نے کہا کی بڑا پرتوکھا کرو ।

mya baasyov swa tyi chhya yiy yatshaan.
I felt that she too wanted the same.

میں باسیو و ز سوتھے
یعنی۔
میں نے جانा کی وہ بھی یہی چاہتی ہے ।

4. Relativization / سمبھیت وکیت / حوالہ ناوٹ

Some common relative pronouns are *yus/yath, yetyi, yelyi, yuthuy, yotaam, yapeery* (see pronouns)

کوچھ آام سमبھد دیکھنے والے سر्वनाम ہیں : یوس/جو, یथ/جیس وस्तु کو, یتی /جہاں, یتلی /جب, یوथوی/جूہی, یوتاما/جبتا, یپاری /جہاں سے । یہ سب سر्वनाम عدھیت کے لینگ, سंख्यا اور کس کے ساتھ بدلاتے ہیں । { دیکھیए سر्वनाम } ।

bi zaanan su yus tsitshaaraan chhuhan.
I know the person who you are looking for.

بڑے زانن سے میں ہر
زھاران پھیلے۔
میں یوس کو ڈھاراں
چھوہن ।

yus tsitshaaraan chhuhan su zaanan bi.
The person who you are looking for is known to me.

میں ہر زانن پھیلے
سے زانن ہے۔
میں یوس کو ڈھاراں
چھوہن ।

*mya per swa kytaab ywasi
tsya mya ditsaayath.*

I read the book that you
had given me.

*tsi zaanihanaa swa kuur
yemyi shoor tujoov?*

Do you know the girl
who had raised ■ noise.

*yim chhaa tyimay lukh
yim bonduuk hyath eesy?*
Are they the people who
carried guns?

*bi nyiari ni totaam
yotaam ni tsi nyiarakh.*
I will not leave until you
leave.

*su draav tapeeryiy
yapeery su aamut oos.*
He went the way (that)
he had come by.

*yuthuy esy garyi draay
tyuthuy korun taaph.*
As soon as we left the
house, it was sunny.

*yas ni az kampyuu Tar
tagyi su gov muDi.*
One who does not know
computer, is an illiterate.

मे पेर सॉ किताब यॉस् चे मे
दिचायथ।

मैं ने वह पुस्तक पढ़ी जो आप
ने मुझे दी थी।

चू जान्हना सों कूर येमि शोर
तुजोव?

आप उस लड़की को जानते हैं
जिस ने शो उठाया था?

यिम छा तिमय लुख यिम
बन्दूक हयथ ऑस्य?

क्या यह वही लोग हैं जो
बन्दूक उठाए थे?

ब् नेर् न् तोताम योताम न
चू नेरख।

मैं तब तक नहीं निकलोगा
जब तक आप नहीं निकलते।

सु द्राव तपौरी यपौरय सु
आमुत ओस।

वह वहीं से चला गया जहां से
आया था।

युथुय ऊसय गरि द्राय त्युथु
कोरुन ताफ।

जूं ही हम घर से बाहर निकले
तूंही धूप निकली।

युस न् अज़ कम्पूट जानि सु
गोव मुड़।

आजकल जो कम्पूट नहीं
जानता है वह अशिक्षित है।

نے پر سو کتاب دیو پہ
ٹھنڈے دڑا س्टेटھ۔

ٹر زانہنا سو کو، رینیمہ
شور تجوہ۔

یم چھائے لکھ یم بندوق
پیٹھ اُکر؟

جہ نیر نہ کام خام نہ
پُر نیر کھ۔

سے دراوسپاری سے
آمُت او س۔

تیئھے اُکر گر دراے
تیئھے کوزن تاپھ۔

لیں نہ از کپیو ٹر تگیہ سے
گو و مہ۔

*tsi haav mya su kaagaz
yath mya dstikhat kormut
oos.*

You show me the paper
that I had signed.

*az chhyi tyimay meelyikh
yim raath taam
byiachhaan eesy.*

Those who were beggars
till yesterday are now
the masters.

*yemyis yemis tog temy
temy kor luuTh.*

Those who could,
indulged in loot.

चू हाव मे सु कागज़ यथ मे
दस्तखत कोरमुत ओस ।

आप मुझे वह कागज़ दिखाए
जिस पर मैं ने हस्ताक्षर किए
थे ।

अज़ छि तिमय मॉलिख यिम
राथ ताम बेछान आँस्य ।

आज वही मालिक हैं जो कल
तक भीक मांगते थे ।

येमिस येमिस तोग तॅम्य तॅम्य
कोर लूठ ।

जिस जिस से हो सका उस
उस ने लूट लिया ।

ڑہونتہ کاغذ تھے
و سخن کورمٹ اوں ۔

از جھٹے مالک یم
راتھ تام پچھان اُر ۔

تپس تپس توگ،
تگ تگ کورلوٹھ ۔

5. Conditional Sentences /प्रतिबंधित वाक्य/ شرطی جملہ

In conditional sentences some common condition showing words are : agar (if), nati (otherwise) and hagah (if).

प्रतिबंधित वाक्यों में 'अगर' {यदि}, नत् {नहीं तो } और 'हरगह' {यदि} प्रयोग में
आते हैं ।

*agar taaph korun, esy
nyiarav kaamyi.*

If it is sunny, we shall go
to work.

*swa yiyi zaruur agar tsi
siity yiyihas.*

She will surely come if you
accompany her.

अगर ताफ कोरुन , अस्य
नेरव कामि ।

अगर धूप निकली, हम काम
पर निकलेंगे ।

سونہ ضرور اگر ڈستھے
ہے۔

वह अवश्य आएगी यदि तुम
उस के साथ आओ गे ।

اگر تاپھ کو زن اُر نیرو
کامہ ۔

سو یہ ضرور اگر ڈستھے
ہے۔

tsi mwaklaav keem, nati चू मोकलसव कॉम, नत् कर्
kari bi paanay. ब् पानय ।

You complete this work, आप जलदी से यह काम
or I shall do it myself. समाप्त कर लोए नहीं तो मैं
यह खुद ही कर लोंगा ।

hargah su aalisy chhu हरगह सु आल्सय छु मगर مگر گاہ سے آلسوچھ
magar keem chhu rity कॉम छु रत्य पॉठय करान। - کامھ رتی پاٹھو کران۔
peeThy karaan.

He is lethargic, but does वह आलसी है मगर काम
his work well. अच्छा करता है।

*tas tog ni kyihiny zaanun
haalaankyi mye
vanyoomas.*

तस तोर न् किहिन्य फिकरि,
हालांकि मे वन्योमस ।
उसे कुछ भी समझ में नहीं

**He could not understand, आया, हालांकि मैं ने उसे
though I told him. बताया था।**

su nay madad karyihia , esy सु नय मदद करिहाए नत्
kyah karihav! क्याह करहव!
What could we do ,had he

**What could we do ,had he
not helped us!**

**कियाह करहव!
वह हमारी सहायता नहीं
करता तो हम क्या करते !**

tsi agar maanakh, esy चू अगर मानख, अस्य गछुव
gatshav sulyiy. सुली ।

If you agree, we shall leave तुम अगर मानो गे तो हम¹
early सबसे जाएंगे।

6. GLOSSARY/ شاہد ار्थ/ لفظ زان (CLASSIFIED)

1. Human Body / مನुष्य کی شریر / آدمی مور

English	ہندی	دے و ناگاری	Roman	کاشمیری
eyes	آंख	اੱਛ	echh	أُچھ
head	سیر	کل	kali	کله
neck	گردن	گردن	gardan	گردن
ears	کان	کن	kan	کن
face	چہرہ	بُوٹھ	buth	بُوٹھ
hair	بाल	مس	mas	مس
nose	نाक	نس	nas	نس
eye brows	بُوہ	بُوم	bumi	بُومہ
eye lashes	آंख کے بাল	اੱਛر وال	echharvaal	اچھروال
eye baaals	آंخ کا لال	لال	laal	لال
eye lids	پلک	ٹاًری	Teery	ٹاری
lip	ہونٹ	وُٹ	vuTh	وٹھ
teeth	دانت	دند	dand	ند
tongue	جی�	جیو	zyav	زو
palate	تال	تاال	taal	تال
velum		گیگ	gyag	گیگ
throat	کَنْڈ	ہونٹ	hot	ہوت
glottis		ہیوڑ	hyuur	ہیوڑ
chest	छاتی	سین	syieni	سین
chest	छاتی	وچ	vachh	وچھ
ribs	پسلی کی ہڈی	لرکانی	larkaanyi	لرکانی

belly	पेट , उदर	यड़	<i>yaD</i>	يَدْ
navel	नाभि	तून	<i>tuun</i>	توں
intestines	आंत	अंद्रम	<i>endram</i>	أَنْدَرْم
stomach	पेट	स्याद्	<i>myaadi</i>	سیاد
heart	दिल	वॉजि	<i>veenyij</i>	وَائِج
lever	जिगर	जिगर	<i>jyigar</i>	جگر
gall bladder		तिलूपयोत	<i>tyilipyot</i>	تِلہپیوت
spleen		पौह	<i>poh</i>	پُوہ
kidney	गुरदा	ब्वक्वेट	<i>bwakiveT</i>	بُکْوَٹ
muscles	मांस-पेशी	मछू	<i>matshi</i>	مژھ
flesh	मांस	माज़	<i>maaz</i>	ماز
blood	खून , रक्त	रथ	<i>rath</i>	رَثْ / خون
skull/cranium	खोपड़ी	खास्र	<i>khaasir</i>	کھاہیر
brain	मस्तिष्क, दिमाग	मयंग्	<i>myangi</i>	مینگی
back	पीठ	शान्	<i>shaani</i>	شانہ
legs	टांगे	ज़ग्	<i>zangi</i>	زنگہ
	बांह	नरि	<i>nari</i>	نر
hands	हाथ	अथ्	<i>athi</i>	اتھ
feet	पैर , पांव	ख्वर	<i>khwar</i>	کھور
nails	नाखून	नम	<i>nam</i>	نم
fingers	उंगलियां	ओँन्गजि	<i>ongjyi</i>	اوکچہ
finger tips	नोक	टयङ्गय	<i>tyenDy</i>	تینڈر
shoulders	कंधे	फयकय	<i>phyeky</i>	پھیکو
waist	कमर	कमर	<i>kamar</i>	کمر
bons	हड्डियां	अँड़यजि	<i>eDyjyi</i>	اڈر ج
nape	गरदन	कॉर	<i>keer</i>	کار
saliva, spit	थूक	थ्वख	<i>thwakh</i>	ٹھوک
thigh, hip	कूल्हा	रोंख	<i>ronkh</i>	رونک

buttock		बछि	<i>bachhyi</i>	بچھی
knees	घुटने	कॉठय	<i>koThy</i>	کوٹھر
ankles	टखने	गवड़	<i>gwaD</i>	گوڈ

2. Relations/ ریشتوں / ریشتوں

human/man	इनसान/मनुष्य	इनसान	<i>insaan</i>	انسان
man (male)	आदमी	مَرْد	<i>marid</i>	مرد
wife	औरत/महिला/नारी ج़نान्		<i>zanaani</i>	زنانہ
husband	पति	رون / خون्दार	<i>roon</i> / <i>khaanidaar</i>	رون / خاندار
wife	पत्नी	آشئن्य	<i>aashiny/ khaanidaareny</i>	آشینے / خاندارتی
daughter	बेटी	کُور	<i>kuur</i>	کور
son	बेटा	نےچुव	<i>nyechuv</i>	نچو
wife of son	बहू	نवोश	<i>nwash</i>	نوش
husband of daughter	दामाद	ज़ामतुर	<i>zaamtur</i>	زامتر
mother	मां	मोज	<i>mooj</i>	موچ
father	पिता / बाप	मोल	<i>mool</i>	مول
mother of mother	नानी/दादी	नान्य	<i>naany</i>	نانی
father of mother	नाना /दादा	बुड़य बब	<i>buDy bab</i>	پڈی بب
mother-in-law	सास	ہش	<i>hash</i>	ہش
father-in law	सुसुर	ھیھور	<i>hyihur</i>	ھیھور
sister of mother	मासी	ماس	<i>maas</i>	ماس
husband of mother's sister	मासा	ماسुव	<i>maasuv</i>	ماسو
sister of father	پूफी	پौफ	<i>pwaph</i>	پھپ
husband of father's sister	پूफा	پौफुव	<i>pwaphuv</i>	پھپھو

wife	चाची	पेचन्य	<i>pyechyeny</i>	چیز
of father's brother				
brother of father	चाचा	पेत्र	<i>pyetit</i>	پتر
son of father's brother	चेचेरा भाई	पितुर बोय	<i>pyitur booy</i>	پتر بے
son of mothers sister	मसेरा भई	मासतुर बोय	<i>maastur booy</i>	ماستر بے
son of mother's brother	पुफेरा भाई	पॉफतुर बोय	<i>pwaphetur boy</i>	پوھٹر بے
daughter of mother's brother	पुफेरी बहिन	पोँफत्‌र	<i>pwaphfir byenyi</i>	پوھٹر بینہ
sister of husband	पति की बहिन	ज़ाम	<i>zaam</i>	رام
sister of wife	साली	साल	<i>saal</i>	سال
brother of wife	साला	हहर	<i>hyihur</i>	ہر
husband of wife's sister	साली का पति	सॉजुव	<i>seejuv</i>	ساجو
daughter of sister	बहिन की बेटी	ब्यन्ज्	<i>byenzi</i>	بنز
daughter of brother	भाई का बेटा	बापॅथर	<i>baapithir</i>	بھر
son of brother	भाई का बेटा	ब्यनथर	<i>byanthir</i>	بنٹھر
brother of mother	मामा	माम	<i>maam</i>	مام
wife of mother's brother	मामी	मामन्य	<i>maamany</i>	مانی
son of wife of a sister's husband	मामा का बेटा	माम्तुर बोय	<i>m a a m t u r booy</i>	ماستر بے
daughter of wife of sister's husband	मामा की बेटी	मामत्‌र	<i>maamtir byenyi</i>	ماستر بینہ
wife of husband's brother	पति के भाई की पत्नी	दर कान्य	<i>dirkaakany</i>	در کا کن
wife of brother	भाई की पत्नी	बॉयकाकन्य	<i>beeykaakany</i>	بائے کا کن
elder brother	बड़ा भाई	काख	<i>kaakh</i>	کا
sister	बहिन	बेन्यि	<i>benyi</i>	بنی
brother	भाई	बोय	<i>booy</i>	بے

3. Surroundings / آس-پاس/ کنٹھ

earth	ज़मीन / प्रथ्वी ज़मीन	<i>zamyien</i>	زمین
sky	आकाश	<i>aasmaan</i>	آسمان
Sun	सूर्य	<i>aaftaab</i>	آفتاب
stars	तारे	<i>taarakh</i>	تارک
Moon	चन्द्रमा	<i>zuun</i>	زوں
mountain/hill	पहाड़	<i>baal</i>	بال
jungle, forest	जंगल	<i>van/jangal</i>	وَن / جنگل
tree	पेड़	<i>kul</i>	کُل
streams	نदी	<i>kwal</i>	کول
river	दरया	<i>deryav</i>	دریاو
plane	समतल	<i>meedaan</i>	مادان
fields	खेत	<i>khah</i>	کھہہ
stones	पत्थर	<i>kanyi</i>	کنے
clay/earth	टिटी	<i>myets</i>	میٹ
clouds	बादल	<i>obur</i>	اُبر
rain	बारिश/ वर्षा	<i>ruud</i>	رود
animals	पशु	<i>hayvaan</i>	حیوان
birds	पक्षी	<i>jaanaavaar</i>	جانادار
road	सड़क	<i>saDak</i>	سرک
spring	चश्मा, सोता	<i>naag</i>	ناگ
lake	सरोवर, جھीل	<i>sar</i>	سر
boat	नाव, किश्ती	<i>naav</i>	ناؤ
bridge	पुल	<i>kadal</i>	کدل
mound	टीला	<i>boTh</i>	بوٹھ
plateau		<i>viDir</i>	وڈر
ravine	खाई	<i>naar</i>	نار
fish	मछली	<i>gaaD</i>	گاڈ

boulders	बड़ा पत्थर	पल	<i>pal</i>	پل
stones	पत्थर	कन्धि	<i>kanyi</i>	کنہ
sand	रेत	सयख	<i>syakh</i>	سیکھ
wall	दीवार	दोंस	<i>dwas</i>	دوس

4. Birds/ پکھی / جانادار /

bulbul	बुलबुल	बुलबुल	<i>bulbul</i>	بُلبل
(<i>Otomopsa leucogenys</i>)				
sparrow	चिड़िया	चॅر	<i>tser</i>	تُر
starling/myna	मयना	हॉर	<i>heer</i>	ہار
(<i>Sturnus tristis</i>)				
crow	कवा	काव	<i>kaav</i>	کاو
kite	चील	गांठ	<i>gaanTh</i>	گانٹھ
swallow	अबाबील	कॅतिज	<i>ketyij</i>	کنج
cock	मुर्गा	कॉुर	<i>kwakur</i>	کوکر
duck	बतख	बतुख	<i>btukh</i>	بنج
goose	हंस	अঁজ	<i>enz</i>	آنز
	उড़নे वाला हंस	অসমান্য অঁজ	<i>asmeeny enz</i>	সমান্য আন্স
woodpecker	কুল্য দিদ্ৰ	<i>kuly dyidir</i>	کولڈر
dove	কোয়ল	কুকিল	<i>kukyil</i>	کیکل
vulture	গীঘ	গ্রেদ	<i>gryad</i>	گزو
owl	উল্লু	রাতমোঁগুল	<i>raati mwagul</i>	رات مونگل
falcon/eagle	গুরুড়	পঁজ	<i>peezi</i>	پاڑ
falcon (?)	বারখুল	<i>vaaryul</i>	/ داریل /
hawk		পটহোর		پٹہار
ground thrush	কঁমযুর	<i>kamyur</i>	قمر
golden oriole	পোশিনূল	<i>pooshyinuul</i>	پوشول
bald coot	কোলুর	<i>kwalur</i>	کور

water hen	टेच	Tyech	ٿچ
little grebe	پین्दछ	pyindich	پنڈچ
king fisher	کوئلٹूंچ	kwalituunch	کولہ ٹوچ
blue heron	بُریا	byag	بریگ
laughing gull	کَنڈ	krenD	کنڈ
tern	کِریو	kryiv	کزو
curlew	گولُر	golur	گور
wood cock	جَرَبَچِي	zarbachyi	زر بچی
crane	کُنْج	kunz	گُنز
gadwall	بُودن	buudan	بوُدن
pintail duck	پُچھِنْي	pechyiny	پچھنے
widgeon	شُرُنْيِ بُودن	shrynyibuudan	شرنے بوُدن
common teal	کُیوس	kyus	کئیس
paddy bird	گِيل	gyil	گل
pochard	تُر	tur	تر
white-eyed duck		هارِ وَنْت	haarveT	ہارڈ
cormorant		مُونگ	mong	منگ
snow cock	राम चिकोर	گُرक् काव	gurki kaav	گرکہ کاو
monaul	ہوم /	hoom(female)	/ ہوم
pheasant		سُونِ مُرگ	swanimurg(male)	سوں مرغ
horned pheasant		رَنْجِ راؤل	rangi raavul	رنگے راؤل
pigeon	کبُوتَر	کُوتُر	kootur	کوثر
mallard(male)	نِلِیج	nyilyij	نیچ
mallard(female)	थُوج	thuj	چھ

hoopoe	سُتُّ	<i>satut</i>	ست
cuckoo	شاہ کوک / کوک	<i>shah kuk/kuk</i>	شاد کک / کک
parrot	توتا	تُوتٰ	<i>tooti</i>	طوطہ
starling (<i>Sturnus humii</i>)	چُنیٰ ہانگور	<i>tsinyihaangur</i>	چُنیٰ ہانگور
skylark (<i>Alauda gulgula</i>)	ہارخُج	<i>haakhij</i>	ہارخُج
ouzel (a thrush) (<i>Merula castanea</i>)	کس تُور	<i>kastuur</i>	کستوئر
finch	سُونْ چیچور	<i>swani chyichur</i>	سوئنچھر
dusky ground thrush (<i>Merula unicolor</i>)	ہجڑا ر داس تاناں	ہجڑا ر داس تاناں / کاٹ کامیور	<i>hazaar daastaan/ kaavi kamyur</i>	ہزار داستان
Pucras pheasant (sings in early morning in spring)	کوک لس / کوک نس	<i>kuklas / kuknas</i>	کوکلس / کونس

5. Mammals/سُتنپاٹيٰ پرا�ی دودل حیوان / دودل

cow	گای	گاَو	<i>gaav</i>	گاو
bull	بےِل	دَاند	<i>daand</i>	داند
bullock	بھنسا / سانڈ	سُنڈ	<i>sranDi</i>	سرنڈ
buffalo	بھنس	ماؤش	<i>meensh</i>	ماںش
ram	مَڈا	کَث	<i>kaTh</i>	کُٹھ
ewe	بَهڈا	گَب	<i>geb</i>	گب
he-goat	بکرا	چَاوُل	<i>tshaavul</i>	ڑھاول
she-goat	بکری	چَاوْج	<i>tshaavij</i>	ڑھاوج
horse	घُوڑا	گُر	<i>gur</i>	گُر
mare	�َڈی	گُرینی	<i>guriny</i>	گُرنی / گر
donkey	گَدھا	خَر	<i>khar</i>	خ
dog	کُتْتا	ہُن	<i>huun</i>	ہون
bitch	کُتیٰ	ہُنْی	<i>huuny</i>	ہونی

cat (m)	बिल्ला	बयोर	<i>byoor</i>	بیور
cat(f)	बिल्ली	बयॉर	<i>byeer</i>	بیار
rabbit	ख़रगोश	खरगोش	<i>khargoosh</i>	خگوش
monkey	बन्दर	پونز	<i>ponz</i>	بنز
monkey	बन्दर	વांदुर	<i>vaandur</i>	واندر
tiger	तेंदुआ/शेर	سہ	<i>sih</i>	سہ
tigress	تے‌ندو‌آ {مادا}	سیمینی	<i>syieminy</i>	سیمنی
cheetah	چیتا	خوار سہ	<i>khar sih</i>	خوار سہ
bear (m)	ریছ	ہاپوت	<i>haaput</i>	ہلت
bear (f)	ریছ {مادا}	ہاپچ	<i>haapits</i>	ہانپل
antler	بَارَهْ سِنْغَاهْ	ہانگول	<i>haangul</i>	شال
jackal	گیدڈ	شاال	<i>shaal</i>	شاج
jackal (f)	گیدڈ {مادا}	شاؤج	<i>sheej</i>	شاج
deer	ہرین	مینیمیر	<i>myinyimer</i>	منیر
mouse	چُھا	گاغر	<i>gagur</i>	کھریز
rat	چُھا {مادا}	خینچ	<i>khrients</i>	اوچہ
mole	छਛੂਂਦਰ	ओنچوہ	<i>onchu</i>	نوں
mongoose	نُول	نُول	<i>nuul</i>	راٹہ کریل
bat	चਮغاڈ	رَاٽْکِیل	<i>raati kriel</i>	ودور
otter	ڈُد بیلَاو	وُوڈُور	<i>wodur</i>	

6. Reptiles.

snake	सांप	ساروف	<i>saruph</i>	گنس
■ short poisonous snake	गुनس	گونس	<i>gunas</i>	گونس
a poisonous snake	پوہور	پوہور	<i>pohur</i>	پوہور
lizard	छिपکली	کِنکلِٹ	<i>kyienki leT</i>	کینکلٹ
crocodile	बड़ियाल	ماگارمছ	<i>magarmachh</i>	مگر مچھ

7. Amphibians

toad	मिट्टी में रहने वाला मेंढक	मान/ मिन्यमोंड्ज	miin/ minyimwaDij	مین / منہ موڈج
frog	पानी में रहने वाला मेंढक	आब मान	aabi miin	آب میں
slug/ snail	घोंधा	हॉगिन्य	haengyiny	ہانگنے
earthworm	केंचुआ	बुम् सिन्य/ लोस	bumi syiny/ loos	بُمہ سخ / لوس

8. Fishes/ مछलियाँ/ ڦڻوں

fish	मछली	गाड़	gaaD	گاڈ
a kind of small fish	गुरन	guran	گرلن
?		راम् गुरन	raami gurun	رامہ گرلن
trout		ट्रावट	TravT	ٹراؤٹ
smoke fish		फरि	pharyi	پھری
mirror carp		मिरर कार्प	mirror carp	مرر کارپ

9. Insects /کیڈے/ ڪڻوں

house fly	मक्खी	मੱछ	mechh	مچھ
mosquito	मच्छर	ਜोह	zoh	جوہ
flea	पिसू	پيش	pish	پش
bug	खटमल	ڈر	tar	ڈر
grasshopper	टिडडा	هاالبا	haalav	ہالو
hornet/ wasp.	हाङ्गा	دੱत्र	detir	ڈتڑ
beetle	भूंग	بومبुर	bombur	بومبر
bee	शहद की मक्खी तुल्हर		zifir	ٹلپر
ant	चीटी	رے	rey	رئے
cricket	झींगुर	وٽیل	reTyil	ڈیل
cockroach	तिलचटा	گرٽیل	gari veTyil	گرڈیل

grub	دُرْجُ	deriz	درز
catterpillar	سُونڈی	مُھور	muhur	مُھر
cicada	ہاردِ روچھ / دُھیپُونپُور	hardi roochh / dachhyipompur	ہارد روچھ / دُھیپُونپُور
butterfly	تیتالی	پنپُونپُور	pani pompur	پنپُونپُور
moth	پتانگا	گاترے نی	gatiryeny	گتیرے نی
spider	مکडی / مکڈی	ज़لُور / جُرُل	zalur/zarul	زل / اززل
centipede	کنخ جو را	کنھا پینی	kani heepiny	کنھا پینی
a small insect found at dark, and damp places	خوار	khar	خوار

10. Trees and plants/ وُکش اور پاؤدھے / کُوڑے

plane tree	چinar	بُونی	boony	بوئی
willow	بَد	بَر	vyier	پر
poplar	سَفَدَدَا	فَسْتَ	phrast	پھرست
white poplar	دَوْدَ فَسْتَ	dwadi phrast	دو د پھرست
elm	بَرَن	bryan	برن
Celtis australis	بَرِمِيز	brimyij	برنج
horse chestnut	ہَان	haan	ہان
deodar	دِیوَدَار	dyivdaar	دودار
blue pine	یَوْر	yeer	یار
Himalayan spruce	رَوْیِل	reeyil	رأیل / گوچل
yew	پَوْسْٹَل	posthal	پو سھل
alder	کَنْجَل / سَرُول	kanzul/sarul	کنzel / سرzel
bird cherry	جوَمْبَ	zomb	زومب
ash	ہُوم	hoom	ہوم
walnut	دُون	Duun	دون
pear	ٹَانْ	Tang	ٹنگ

bitter cherry	ऑल्यचि	eelychyi	اُکچے
hazel	विरिन्य	vyiryiny	ورن
hawthorn	रिंग	rying	رینگ
maple	कुनर	kanar	کنر
guelder	کुلماంఛ	kulmaanchh	کلمانچہ
birch	बोज	بُرجز	burzi	بُرجز
witch hazel	پوہ	poh	پوہ
mulberry	شہتूت	تُول	tul	تل
<i>Cotoneaster bacillaris</i>	لُون	luun	لوں
spindle tree	छोل	chhol	چھوٹ
jujube	بُریے	bryey	بُریے
<i>Rhus wallichili</i>	अरखोर	arkhoor	ارکھور
plum	आँर	eer	اُر
acasia	कीकर	کیکر	kyikar	کیکر
nettle	سُیخ	sway	سے
turf	घاس	د्रمُون	dramun	درمن
a floating weed	مَنْجُول	mangooli	منگولہ

11. Fruits / فل / فُل

apple	सेब	چُون्ठ	tsoonTh	ڑونٹ
pear	नाशपाती	टंग	Tang	ٹنگ
cherry	गिलास	गिलास	gyilaas	گلاس
grapes	अंगूर	دਛ	dachh	دھپ
plum	आडू	आँر	eer	اُر
peach	چُونुن	tsinun	ڑُش
walnut	अखरोट	ڈُون	Duun	ڈون
pomegranate	अنार	داًن	deen	داًن
almonds	बादाम	بادام	baadaam	بادام

horse chestnut	चेस्ट नट	गॉरय	geery	گری
water chestnut	शिन्धारा	गॉरय	geery	گری
bitter cherry	खटटे गिलास	ऑल्यचि	eelychyi	اکچھے
apricot	खोबानी	चेर	tsyier	تری
rasberry	छांछ	chhaanchh	چھانچھ
mulberry	तूत	तुल	tul	تل
blackberry	दान् छांछ	duani chhaanchh	دانچھانچھ
bramble berry	सुर छांछ	sur chhaanchh	سرچھانچھ
strawberry	सदाबेरी	यंगरि	yangryi/straabar	ینگر / سڑابر
barberry	काव्दछ	kaavidach	کاوڈچ
jujube	ब्रेय	bryey	بنتی
fig	इंजीर	इंजीर	injyier	انجیر
guelder	کुलमांछ	kylmanchh	کلماںچھ
(honey flower)				
locat	लोकाट	लोकाट	locat	لوکات
orange	संतरा	संगतर	sangtar	سنگتر
banana	केला	केल्	kyiali	کیالی

12. Flowers / فूل / پھول

rose	گुلاب	گوں	gulab	گلاب
brier	एक जंगली	आरवल	aarival	آرول
musk rose	گुलاب ज़र्द रंग का	थञ्यवल	thanyival	خہنہ دل
narcicuss	گुलاب نर्गसि	یمبُر جَل	yimbirzal	یمبر زل
daffodil	ماسوال	masval	مول
a chrocus	ٹيکبُر جَنْي	TyenkibaTany	دیکہ بُر

an early spring flower (वसंत में खिलने विरय क्युम	virykyom	وری کیوم
a chrocus)	वाला फूल	
lotus	कंवल	پمپوش
water lily	झीलां में खिलने बुम्यपोश वाला ज़र्द फूल	بُمپوش
a grass flower	چھپول
violets	बनफशा	نہ پوش / بنفس
zinnia	بٹپوش / جعفری
saffron	केसर	کونگہ پوش
lilac	हिय	کے
morning glory	इशक्पेचान	عشق پیچان
musk willow	बयेद मुशक	بید مشک
pomegranate	अनार का फूल	داں پوش
iris	सोसन	سوں
ockscomb	مول
poppy	मवल	گلار
basil	गुलाल	پر
holy hox (?)	बब्र	
jasmine	सजू पोश	سہر پوش
chrysantemum	यासभीन	یوسمن
Marvel of Peru	गुलि दाउद	گل داود
daisy	अबासी	عباسی
	हमेश बहार	ہمیش بہار
hyacinth	सुंबल	سمبل

ivy	بِلَا	وَلِيل
wild tulip	نِيَاوِر
dandelion flower	هَنْدِي پُوش
Crown Imperial lily	بَانِيلِي
hollyhock	ہالیٰ ہاک	ہالیٰ ہاک

13. Vegetables / سبزی / سبزیاں / سبزیاں

kale	سَاگ	ہاکھ	ہاکھ
spinach	پَاالِك	پَاالِك	پَاالِك
turnip	شَالِگَم	گَوْج	گَوْج
potato	آلُو	أَلُو	أَلُو
radish	مُولِي	مُعْج	مُعْج
carrot	گَاذِر	گَاذِر	گَاذِر
gourd	کَدْدُو / لَوْكِي	اَل	اَل
pumkin	بَذِي لَوْكِي	ماشَادِي اَل	ماشَادِي اَل
brinjal	بِنْجِن	واَنْگَن	واَنْگَن
tomato	ٹَمَاتِر	رُواَنْگَن	رُواَنْگَن
cucumber	خَبِيرَا	لَر	لَر
...	کَرِيلَا	کَرِيلَا	کَرِيلَا
coriander	دَنِيَا	داَنِيَلِ	داَنِيَلِ
methi (a potherb)	مَيِثِي	مِيَيِث	مِيَيِث
lettuce	اوِبِيج	اوِبِيج
onion	پَيَاجِ	گَانِدِي	گَانِدِي
■ certain onion	پَرَان	پَرَان
(Alium species)			
garlic	لَهْسَن	رُهُون	رُهُون
a wild leafy veg.	لِيسِ	لِيسِ

a leafy veg.	वॉस्त् हाख	<i>vwastihaakh</i>	ووستہ ہاکھ
■ wild leafy veg.	वॉपल हाख	<i>vwpal haakh</i>	ووپل ہاکھ
a kind of rumex	पम्बहाख	<i>pambi haakh</i>	پمچہ ہاکھ
a wild leafy veg.	कुन्	<i>kuni</i>	گنہ
a wild leafy veg.	क्रेयछ	<i>kryatsh</i>	کریٹش
<i>(Dioscorea deltoidea</i>				
dandelion/chicory	हंद	<i>hand</i>	ہند
mushroom	کुकुरमुता	हयडुर	<i>hyaDur</i>	ہیڈر
morel	छुमی (?)	कन् گّ	<i>kanigichh</i>	کنہ مچھ
a mushroom that		<i>maazkhyial</i>	ماز کھیل
grows on walnuts				
lychnis sp.	वत् किम	<i>vati krim</i>	وٹہ کرم
mentha	व्यन्	<i>vyani</i>	فشنہ
<i>Malva rotundifolia</i>	सौचल	<i>swatsal</i>	سوچل
a wild leafy veg.	नुनर	<i>nunar</i>	نور
kohlrabi	کڈم	मॉنجि हाख	<i>mwanjyi haakh</i>	مونجہ ہاکھ

14. spices/ condiments/ مسالے / مصالحہ

sweet fennel/anise seed	बाद्याना बॉद्यान्	<i>beedyani</i>	بادیانہ
caraway seed/ cumin seed	ज़ीरा ज़युर	<i>zyur</i>	زیر
dry ginger	शोंठ	<i>shonTh</i>	شوٹھ
fresh ginger	अदरक	<i>edrak</i>	ادرک
turmeric	त्यद्र	<i>tyedir</i>	لپڈر
cardamom	ऑल	<i>eeli</i>	آل
cinnamon	दालचीन	<i>dalchin</i>	دالجین
large black cinnamon	बुड़े ऑल	<i>buDi eeli</i>	بڑے اولہ
mustard seed	आसुर	<i>aasur</i>	آسر
saffron	کوونگ	<i>kwang</i>	کونگ

coxcomb	مَوَل	<i>mawal</i>	مُول
coriander	دَانِيَّوْل	<i>danyival</i>	دانیہ ول
mint/peppermint	پُودِنِی	<i>pudini</i>	پُونچ
garlic	رُهُن	<i>ruhun</i>	رہن
a kind of onion	پُراَن	<i>praan</i>	پران

15. Crops/ فُسال/ نصل

paddy	ধান	داَنِي	<i>daanyi</i>	دانیہ
wheat	গেহুঁ	কেনিখ	<i>kenikh</i>	کنکھ
maize	মক্কী	মকাঁয়	<i>mkeey</i>	مکے
barley	জৌ	বিশকি	<i>vishkyi</i>	وہلکہ
cotton	কপাস	কপস	<i>kapas</i>	کپس
beans	রাজমাশ	রাজমহ	<i>raazmah</i>	رازماد
.....	মোংগ	মোংগ	<i>mwang</i>	موگ
soya bean	মসূর	মোসুর	<i>mosur</i>	موسر
linseed	অলিশ	<i>elyish</i>	اُلش
vetch	মুঠ	<i>muTh</i>	مٹ
pea	মটটর	কর্	<i>kari</i>	کر
gram	চননা	চন্	<i>chani</i>	چن
vetch	মহ	<i>mahi</i>	مہ
a kind of small beans	রুমহ	<i>ruumahi</i>	رومہ

16. Foods / آہار / کھین

boiled rice	उबले چা঵ল	بَتْ	<i>bati</i>	بٰت
bread	রোটী	চোট	<i>tsoT</i>	ڑوٹ

tea	चाय	चाय	<i>chaay</i>	چائے
qahva	कहवा	کہవ	<i>qahvi</i>	قہوہ
parched flour taken with tea	सतू	سوت	<i>sot</i>	سوت
flour	आटा	ओٹ	<i>oot</i>	اوٹ
salted and peppered vegetable, sauce, broth and stew, eaten with rice	तरकारी	سیون	<i>syun</i>	سین
a thin kind of bread	لوااس	<i>lavaasi</i>	لواس
a thick kind of bread	आटे का वड़ा	چోचिवोर	<i>tswachyi vor</i>	ڑوچھ دور
a kind of pudding	हलवा	हलव	<i>halvi</i>	حلو
powdered rice boiled in sugared milk	फीरीनी	फीरीن	<i>phyieryien</i>	پھرین
water for thirst	प्यास के लिए पानी	त्रेश	<i>tryiesh</i>	تریش
rice-milk	मायर	<i>maayar</i>	مایر
sugared,spiced rice-milk	खीर	खीر	<i>khyier</i>	کھیر
pulaav	पुलाव	پولाव	<i>pwalaav</i>	پولاو
pulses	दाल	दाल	<i>daal</i>	دال

17. Time / समय / سع / وقت

dawn	प्रात तड़के	सहर	<i>sahar</i>	سحر
morning	प्रात	सुबह	<i>subuh</i>	صبح
afternoon	दोपहर	दुपहर	<i>dupahar</i>	دوپہر
evening	शाम	शाम	<i>shaam</i>	شام
night	रात	राथ	<i>raath</i>	راتھ
now	इस समय	وْنکیان	<i>vunkyan</i>	وْنکنیں

a little before now	अभी	ऑदय	eedy	اُدی
later on	बाद में	पत्	pati	پتھر
later	देर से	च़ीरय	tsyiery	چرک
yesterday	कल	यव्	yavi	بڑا
day before yesterday	परसों	ओत्र	ootri	اوٹر
tomorrow	आने वाले कल पगह		pagah	پگہ
day after tomorrow	कल के बाद	कॉल्य क्यथ	keelykyath	کال کینٹھ
moment	पल	च़युह	tsyuh	شہ
hour	घंटा	गॉट्	geenTi	گانٹے
one o'clock	एक बजे	अख बजे	akh bajey	اک بجے
half past one	डेढ़ बजे	डॉड़ बजे	DwaD bajey	ڈوڈ بجے
quarter past one	सवा एक	सवाद अख	swaad akh	سوادا کھ
quarter to three	पूने तीन	दून् त्रे	duuni trya	دوئنہ ترنے
half past three	साढ़े तीन	साड़ु त्रे	saaDi trya	سازڈ ترنے
four minutes past	तीन बज कर	त्रे बजे च़ोर	trya bajey	ترنے بچے
three	चार मिनट	मिनठ	tsoor minut	خور منٹ
last year	पिछले वर्ष	परुस	prus	پرس
a year before last	पिछले साल से	प्यॉरिस	pyeeryis	پیارس
year	पहले एक साल			
next year	अगले वर्ष	नवि वैरय यि	navyi veryyi	نوڈر کھ

18. House / घर / گھر

house	मकान	लौर/ मकान्	ler	لر / مکانہ
wall	दीवार	लब्	labi	لب
window	खिड़की	दॉर	deer	دار
door	दरवज़ह	बर	bar	بر
ceiling	डालना	तालव	taalav	تالو

floor	फ़र्श	फर्श	<i>farish</i>	فرش
roof	छत	पश	<i>pash</i>	پش
hearth	चूलहा	दान	<i>daan</i>	دان
hamam	हमाम	हमाम	<i>hamaam</i>	حمام
corridor/porch	गलियारा	वोट	<i>voT</i>	وڈٹ
room	कमरा	کوٹ	<i>kuTh</i>	گھٹ
bed	बेड़	بےڈ	<i>byad</i>	بید
bedding	बिछौना	بیسٹر	<i>byister</i>	بستر
quilt	रजाई	لेफ	<i>lyiaf</i>	لیف
head rest	सराहना/तकिया	شاَंد	<i>shand</i>	شاندر
carpet	कालीन	کالین	<i>kaalyien</i>	قالین
felt rug	नमदा	نامد	<i>namdi</i>	نمد
embroidered	गब्बा	گب	<i>gabi</i>	گب
rug				
curtain	परदह	پرد	<i>parde</i>	پرہ
pillow	तकिया	تکیي	<i>taky-yi</i>	تکیي
sofa	सोफा	سواف	<i>soofi</i>	صوفہ
mat of rushes	चटाई	વगुव	<i>vaguv</i>	وگو
mat of grass	चटाई	پتْج	<i>patij</i>	پنج

19. Colours/ رنگ / رنگ

grey/gray/	सफेद	छोٽ	<i>chhot</i>	چھوٽ
white	सफेद	سپید	<i>sfyiad</i>	سفید
black	काला	کیھون/سیواہ	<i>kryuhun/siyah</i>	کریھون/سیاہ

red	लाल	वॉजुल	<i>vwazul</i>	وڈل
yellow	पीला	ल्योदुर	<i>lyodur</i>	لیڈر
blue	नीला	न्यूल	<i>nyuul</i>	نیول
green	हरा	सब्ज़	<i>sabiz</i>	سبر / گار
violet	बेंगनी	वांगनय	<i>vaanginy</i>	وائگنر
brown	गोरा	गुर	<i>guri</i>	گور
silver white	चांदी जैसा	कुन्य	<i>kuny</i>	کونے
golden/ blond	सुनहरी	सॉन्हॉरय	<i>swaniheery</i>	سوہنہاری
auburn/tawny	कपिश	काचुर	<i>kaatsur</i>	کاٹر
tawny-brown	काला-भूरा	दालचीनय	<i>daalchyieny</i>	داچنے
tawny-brown	काला-भूरा	नसवॉरय	<i>nasveery</i>	نسواری
golden brown	सुनहरी-भूरा	ज़ग	<i>zag</i>	زگ
peach flower	चून्नय	<i>tsininy</i>	چونے
mottled/dappled		होर	<i>hoar</i>	ہور
fleshy	मांस जैसा	मोव	<i>moow</i>	موو
light green	मांग जैसा	मुनगय	<i>mungy</i>	منگو

20. Professions

peasant	किसान	ग्रयूस	<i>gryuus</i>	گریوس
labourer	मज़दूर	مஜُور	<i>mozuur</i>	مزدیر
potter	कुमहार	کال	<i>kraal</i>	کرال

coppersmith	तांबे का काम करने वाला	ठांठुर	<i>Than Thur</i>	ھانٹھر
iron-smith	लोहार	खार	<i>khaar</i>	کھار
goldsmith	सुनार	सॉनुर	<i>swanur</i>	سوئر
coppersmith	तांबे का काम करने वाला	मिसगर	<i>myisgar</i>	مسگر
carpenter	तुरखान	छान	<i>chhaan</i>	چھان
carpet weaver	कालीन बनाने वाला	कसलबाफ	<i>qaalbaaf</i>	قالباف
embroiderer	कशीदाकारी करने वाला	जालककोज़	<i>jaalakdaz</i>	جا لک دوز
basket weaver	शाखाश्लिपी	कांन्युल	<i>kaanyul</i>	کانیل
milkman	गोपाल	गूर	<i>guur</i>	گور
baker	रोटी बनाने वाला	कांदुर	<i>kaandur</i>	کانڈر
dyer	रंगने वाला	रंगसाज़	<i>rangsaz</i>	رنگ ساز
shawl mender	कपड़े ठीक करने वाला	रफगर	<i>rafgr</i>	رفگر
felt maker	नमदे बनाने वाला	नमदगोर	<i>nmdigor</i>	نمد گور
washerman	धोबी	देब	<i>dob</i>	دوب
mason	मिस्त्री	दोसिल	<i>dosyil</i>	دوسل
gardener	माली	बागबान	<i>baagbaan</i>	باغبان
wood-cutter	पेड़ काटने वाला	गोटिल	<i>goTyil</i>	گوٹیل
boatman	हांजी	हॉज़	<i>heenz</i>	ہائز
cook	रसोइया	वाज़	<i>vaazi</i>	واز
butcher	कसाई	पुज	<i>puj</i>	پنج
horseman	घोड़े वाला	गुरयवोल	<i>guryvool</i>	گری دول
weaver	जुलाहा	वोवुर	<i>voovur</i>	ووڈر
tailor	दरज़ी	سْच	<i>sits</i>	پڑ
cobbler/scavenger	मोची	वातुल	<i>vaatul</i>	وائل
oil seller	तेली	तिल्वोन्य	<i>tyilivoony</i>	تیلہ وونی
carder	धुनया	दोन	<i>duun</i>	دون

21. Market

shop	دُوكان	دُوكان	dukaan	دوکان
goods	سَامَان	سَامَان	saamaan	سامان
shopkeeper	دُوكاندَار	وُونِي	voony	وونی
price	مُول	کِیمَاث	keemath	قیمت
costly	مَهْنَگا	دُرُّوْغ	drog	دروغ
cheap	سَسْتَا	سْرُوْغ	srog	سروغ
haggle	مُول تُول	دَر دَر	dari dari	در در
road	سَدْك	سَدْك	saDak	سڑک
street	گَلَّي	کُوچِي	koochyi	کوچ
crowd	بَيِّن	بِيرِبَار	byiribaar	پر بار
throng	بَيِّن	جَمِيْعَه گُوْنُٹ	jami goTh	جمیع گونٹ
procession	جَلُوس	جَلْسِي	jalsi	جلسہ
slogans	نَارِي	نَارِي	naari	نیر
police	پُولِيس	پُولِيس	polyies	پولیس
caning	لَادِي چَارْج	لَادِي چَارْج	laaThyie	لاٹھی چارج
			charge	
injured	زَخْمِي	زَخْمِي	zakhmyie	زخمی
hospital	هَسْبَتَال	هَسْبَتَال	hapataal	ہسپتال
cure	إِلَاج	يَلَاج	iylaaj	علاج
medicine	دَوَّا	دَوَّا	davaa	دوا
wheelbarrow	رِيَدِيْ وُول	رِيَدِيْ وُول	ryiaDi vool	ریڈی
tonga	تَانِگِي	تَانِگِي	Tangi	تانگی
passenger	سَفَارِي	سَفَارِي	saveery	سواری
drain	نَالِي	نَالِي	neely	ناک
clog	رُوكَابَت	ثُوب	thop	حُوب
cleansing	سَفَارِي	سَفَارِي	safeeyie	صفائی
garbage	کُوڈا كَرَكَت	ਛੋਠ	tshwaTh	خرچوٹ

dogs	कुत्ते	हूनय	<i>huuny</i>	ہونی
nasty smell	गंद	फख	<i>phakh</i>	پھکھ
helter-skelter	भगम भाग	च़ल्लार	<i>tsali lar</i>	چلے لار
haste	जलदी	जलदी	<i>jaldyie</i>	جلدی
vehicle	गाड़ी	गॉड़िय	<i>geeDy</i>	گاڑی
auto	आटो	आटो	<i>aaToo</i>	آٹو
fare,hire	किराया	किरायि	<i>kyiraayi</i>	کرایہ
ditches	खुड़	दोंब	<i>dwab</i>	دوب
jolts	झटके	यठ	<i>yaTh</i>	یٹھ
slowly	आहिसता	वार्वार	<i>vaari vaari</i>	وار وار
slow	धीरे धीरे	लोत पहن	<i>lot pahan</i>	لوت پہن
dust	गर्द	गर्द	<i>garid</i>	گرد
splashing	छीटें	छिक्	<i>chhyiki</i>	چھکہ
smoke/smog	धुआं	دھ	<i>dih</i>	دھ
lamp-posts	बिजली का खम्बं	तारि कूट	<i>taaryi kuuTy</i>	تاری کوٹ
electricity	बिजली	बिजली	<i>bijlyie</i>	بجلی
turn	बारी	वॉरय	<i>veery</i>	واری
(of load-sedding)				
problems/worries	समस्या	परेशाँनी	<i>pariesheenyie</i>	پریشانی
scarcity	कमी; दुर्लभता	વ्यछय	<i>vyatshay</i>	دینو خ

22. Counting/ गिनना/ گنند

one	एक	अख	<i>akh</i>	اک
two	को	ज़्र	<i>zi</i>	ز
three	तीन	त्रे	<i>trya</i>	ترے
four	चार	च़ोर	<i>tsoor</i>	چور
five	पांच	पांछ	<i>paantsh</i>	پانچ

six	छह	شے	shya	شے
seven	सात	سث	sath	سٹھ
eight	आठ	اوٹ	eeTh	اُٹ
nine	नव	نવ	nav	نُو
ten	दس	دھ	dah	دَاه
eleven	ग्यारह	کہ	kah	کاہ
twelve	बारह	بہ	bah	بَاه
thirteen	तेरह	ٹرُووہ	truvah	تُواہ
fourteen	चौदह	چُوڈہ	tswadah	تُوداہ
fifteen	پंदरہ	پُندہ	pandah	پُندہ
sixteen	سولہ	شُوراہ	shurah	شُراہ
seventeen	ساتارہ	سداہ	sadah	سدادہ
eighteen	अठारह	اَرداہ	ardah	ارداہ
nineteen	उन्नीس	کُونووہ	kunvuh	کُونوہ
twenty	बیس	وُوہ	vuh	وُوہ
twenty-one	इकाईس	اکوووہ	akvuh	اکوہ
twenty-two	बाईس	زُوتُووہ	zitoovuh	زُوتُوہ
twenty-three	तेईس	ٹروووہ	trovuh	ترُووہ
twenty-four	चोबीس	چُوہ	tsovuh	چُووہ
twenty-five	پان्तीس	پُچُوہ	puntsih	پُچُوہ
twenty-six	छबीس	شُوٽووہ	shyatvuh	شُیٽوہ
twenty-seven	सताईس	ساتوووہ	satoovuh	ستووہ
twenty-eight	अठाईس	اُठووہ	aThoovuh	اُٹھووہ
twenty-nine	उन्नतीس	کُونکرہ	kuntrih	کُنترہ
thirty	तीس	کرہ	trih	تُرہ
.....
forty	चालीس	چतجیہ	tsatjih	چُتْجِہ

fifty	پچاس	پنچھ	pantsah	پنچھ
sixty	سادھ	شیٹھ	shyiaTh	شیٹھ
seventy	ساتھار	ساتھ	satath	ستھ
eighty	اسی	شیٹھ	shyieth	شیٹھ
ninety	نکھے	نماٹھ	namath	نمٹھ
hundred	ساؤ	ہथ	hath	ہٹھ
thousand	ہجڑاڑ	ساس	saas	ساس
lac/lakh	لाख	لਛ	lachh	لکھ
million	دس لाख	دھ لਛ	dah lachh	دہ لکھ
ten million	کرور	کرور	karoor	کرور
billion	ارب	ارب	arab	ارب
trillion	خرب	خرب	kharab	کمرب

23. Fractions/ بھنل / کسر

half	آ�ا	اوڈ	oD	اُوڈ
quarter	پونے	دُن	duun	دوں
one and quarter	سوا	سવاد	swad	سواد
one and half	ڈئھ	ڈؤڈ	DwaD	ڈوڈ
two and half	ڈائے	ڈاے	Day	ڈائے
three..... and half	سادھے	سادے	saaDi	سازے

*THE JAMMU & KASHMIR UNIVERSITY
LIBRARY.*

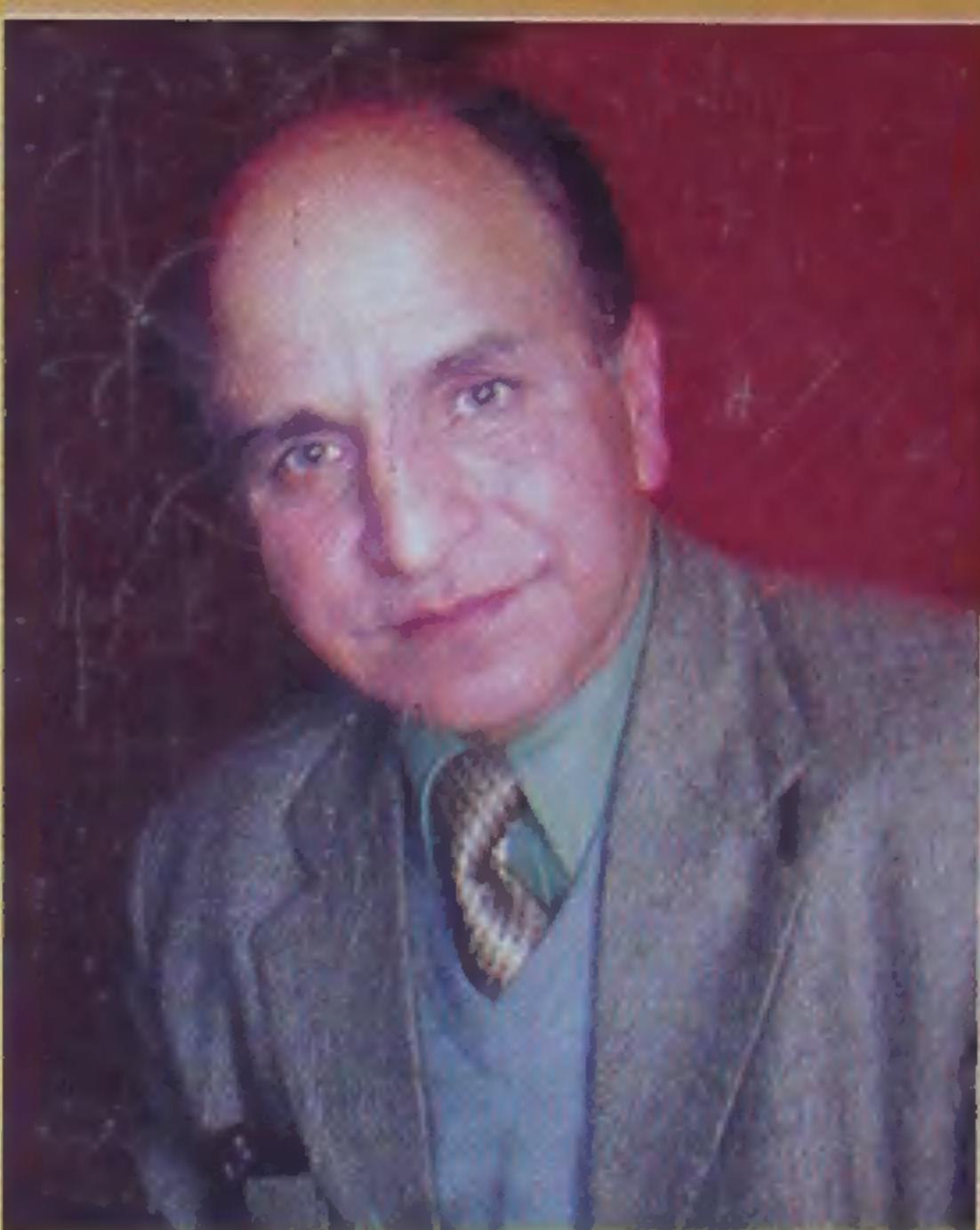
DATE LOANED

Class No. _____
Vol. _____
Accession No. _____

Book No. _____
Copy _____

Shauq (Mohammad Shafi Lone), born at Kaprin, Shopian on March 18, 1950), is a poet, critic, linguist and fiction writer. He writes in Kashmiri, English, Hindi and Urdu and has authored, translated and edited over forty-five books on a variety of subjects.

After getting released from two-year long detention in various jails in 1972, Shauq distanced active politics and did his M.A. and Ph.D in English at the University of Kashmir, and has been teaching there since 1978.

Some of his works have won him various prestigious awards like the Sahitya Akademi Award, Bharti Bhasha Saman Award (CIL, Mysore), the Best Translation Award from Sahitya Akademi, and the Best Book Award from J&K Cultural Academy. Shauq has also participated in several national and International seminars.

Shauq visited various provinces of the Peoples Republic of China as a member of 11-member Indian writers' delegation in 2002. He visited Germany as India Guest of Honour in 2007, and London as member of Indian Writers' delegation in 2005.

ISBN : 81-87581-05-3

 PUBLICATIONS
TSANDAPORA, HARWAN, SRINAGAR

Distributor : Umaid Mansoor Wani, Kitab Ghar, Shopian.
Shopian, Kashmir-231903

Price : Rs. 120.00